

Viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXV — ŠTEVILKA 11

NOVEMBER 1993

POŠTINA PLAČANA

CENA 95 SIT

IZ PROGRAMA RAZVOJA GOZDOV IN GOZDARSTVA V SLOVENIJI

GOJENJE IN VARSTVO GOZDOV

Usmerjanje razvoja gozdov v skladu z načelom trajnosti vseh njihovih funkcij je temeljna razvojna naloga gospodarjenja z gozdovi.

Gojenje gozdov bo dosledno upoštevalo načela sonaravnega gozda in načela nege. Oboje je temeljni pogoj za ohranitev naravne rodovitnosti. Takšnemu pristopu ustreza gospodarjenje z malimi površinami, ki omogoča prožno prilagajanje naravnim razvojnim zakonitostim gozdov, ohranja naravno pestrost, s tem pa tudi bioekološko in gospodarsko stabilnost gozdov.

Velike razlike v naravnih potencialih (kvaliteta rastišč in sestojev) ter v gozdnogospodarskih in splošno družbenih možnostih narekujejo diferenciranost in selektivnost pri usmerjanju gozdov. Vsak gozdnogospodarski ukrep mora biti strokovno utemeljen. Zlasti v zasebnih gozdovih je treba strokovno dokumentirano določiti vrsto in nujni obseg gojitvenih del pa tudi tisti obseg sečnje, ki je kot pomemben gojitveni ukrep, nujno potreben zaradi razvoja gozdov.

Pri usmerjanju prihodnjega razvoja gozdov v Sloveniji je treba računati z odpravljanjem (sanacijo) vsaj naslednjih problemov sedanjega stanja gozdov:

- prenizke izkoriščenosti proizvodne zmogljivosti gozdnih rastišč,
- spremenjenosti naravne sestave drevesnih vrst,
- neusklajenost odnosov med gozdom in divjadjo,
- problema imisij in z njimi povezanega propadanja gozdov,
- porušenega razmerja razvojnih faz sestojev,
- slabe negovanosti mladih in srednjedobnih sestojev,
- pretirane preredčenosti starejših sestojev z nagnjenostjo k prezgodnjemu in stihijskemu obnavljanju.

USMERITVE ZA OBNAVLJANJE SESTOJEV

Načrtnemu usmerjanju obnove gozdov je treba posvetiti osrednjo pozornost na vseh ravneh načrtovanja. Načrtnost je potrebna zlasti pri pravilnem uravnavanju obsega obnove gozdov. V obnovo je treba premišljeno uvajati le najslabše sestoje, v kvalitetnih sestojih z ustreznim prirastkom pa zavleči uvajanje z obnovo in tako krepiti delež sestojev v fazi debeljakov. V splošnem je treba pri obnavljanju sestojev računati tudi z daljšimi pomladitvenimi dobami.

Sistematičnemu pripravljanju sestojev za obnovo je treba posvetiti bistveno več pozornosti. Obnova gozda je odločilno

prelomno obdobje v njegovem razvoju. Posebno skrb je treba posvetiti ciljnemu (mnogonamenskemu) oblikovanju gozdov za prihodnost. Predvsem gre za oblikovanje sestojev s tako drevesno sestavo, ki hkrati zagotavlja bioekološko stabilnost in ustrezno ekonomsko donosnost. Zato je treba povečati pestrost drevesne sestave in s tem tudi vrednostne zasnove naravnega mladja z vnašanjem ustreznih drevesnih vrst. V biološko nestabilne zasmrečene sestoje je treba pri obnavljanju vnesti ustrezen delež listavcev. V zabukovljene sestoje na rastišču jelovobukovih gozdov je treba ponovno vnašati jelko kot element ekološke stabilnosti in vrednostne obogatitve teh gozdov.

V nižinskem svetu je treba v drevesni sestavi dati bistveno več pozornosti hrastu, jesenu, javorju, črni jelši in drugim minoretetnim (spremljevalnim) drevesnim vrstam.

Za umetno vnašanje in dopolnjevanje naravnega mladja je treba zagotoviti kvalitetne sadike ustrezne proveniencie in proizvodnje.

USMERITVE ZA NEGO SESTOJEV

Povečati je treba obseg (intenzivnost) nege v mladostnih fazah sestojev, še posebno v pomanjkljivo negovanih sestojih zasebnega sektorja. Intenzivirati je treba nego z redčenji v let-

Tudi listje je treba pograbit — Foto: F. Jurač

venjakih in drgovnjakih, še zlasti v sestojih listavcev v zasebnih gozdovih.

V drugi polovici življenjske dobe sestojev (v debeljakih) je treba v splošnem zmanjšati intenzivnost (predvsem jakost) redčenja in prekiniti šablonsko redčenje v starejših sestojih. Take sestoje je treba do načrtnega uvajanja obnove prepustiti naravnemu razvoju. Takšni ukrepi pomenijo občutno znižanje etatov.

USMERITVE ZA VARSTVO GOZDOV

Pomembna je stalna spremljava vsestranske ogroženosti gozdov in njihove življenjske moči. Kakovostno in strukturno izboljšanje stanja gozdov terja povečanje obsega najrazličnejših ukrepov (varstvo pred požari, divjadjo, itd.), varovalni odnos do gozda ter preprečevanje naraščajočih škodljivih zunanjih vplivov na gozd.

Glavni naperi gozdarske stroke bodo pri varstvu gozdov usmerjeni na:

— Obvladovanje podlubnikov, ki so v letu 1992 prestopili prag železnega stanja in se zavihтели v progradacijo. Njihovo stopnjo rasti bo zaradi splošne oslabelosti iglavcev težko zavreti in nepregledno množico žarišč in nastajanje novih, bo treba angažirati velik del umske in gmotne zmogljivosti stroke in uporabiti vse znane preprečevalne, preprečevalno zatiralne in zatirane prijeme in metode (mehanske, kemične in biotehniške).

— Načrtovanje, uvajanje in delovanje opazovalne (revirna vodstva), poročevalske (revirna vodstva, zavodi), diagnostične (IGLG, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete) in prognostične (IGLG, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete) gozdnovarstvene službe za območje republike.

— Nadzorovanje (kontrola) gibanja gostote populacije dominantnih (potencialnih) škodljivih organizmov in spremljanje pojavljanja fitopatogenih dejavnikov v gozdu in to tako splošno razširjenih kot specifičnih za posamezne fitoklimatske teritorije:

Splošno razširjeni: primarni in sekundarni podlubniki (*Scolytidae*) na iglavcih in brestu, fitopatogene glive oziroma bolezni, ki jih povzročajo mraznica (*Armillaria mellea*), rdeča trohnoba (*Fomes annosus*), in holandska bolezen (*Ceratocystis ulmi*).

Alpski fitoklimatski teritorij: macesnov zavijač (*Zeiraphera diniana*), macesnov rak (*Dasyscypha willkommii*).

Predalpski fitoklimatski teritorij: smrekovi grizlici (*Pachynematus* in *Pristiphora abietina*), kostanjev rak (*Endothia parasitica*),

Dinarski fitoklimatski teritorij: molj jelovih iglic (*Argyresthia fundella*), zavijač jelovih iglic (*Semasia rufimitrana*), Preddinarski fitoklimatski teritorij: kostanjev rak (*Endothia parasitica*), smrekovi grizlici (*Pristiphora abietina* in *Pachynematus montanus*), Subpanonski fitoklimatski teritorij: gobar (*Lymantria dispar*), borova grizlica (*Diprion sp.*),

Submediteranski fitoklimatski teritorij: kostanjev rak (*Endothia parasitica*), sušica borovih vej (*Cenangium ferruginosum*), borovi grizlici (*Diprion pini* in *Neodiprion sertifer*), gobar (*Lymantria dispar*).

— Spremljanje stopnje poškodovanosti sestojev po velikih rastlinojedih (*Cervidae*) na raziskovalnih ploskvah, usklajevanje odnosa med rastlinskim svetom in divjadjo.

— Spremljanje poškodovanosti gozdnega drevja in sestojev zaradi emisij in propadanje jelke.

— Preprečevalno krčenje (profilaktična redukcija) nastopajočih škodljivih organizmov (grizlice, gobarji, zavijači itd.) ter preprečevalno omejevanje fitopatogenih organizmov.

— Zatiranje gozdnih škodljivcev.

— Preventiva, profilaksa in kurativa gozdnih požarov v požarno ogroženi regiji (submediteranski fitoklimatski teritorij) in v posameznih požarno ogroženih predelih na drugih območjih. Preprečevanje in obvladovanje požarov je najpomembnejša gozdnovarstvena naloga na kraškem območju. To območje, na katerem je tudi po več sto zametkov požarov na leto, potrebuje učinkovit protipožarni obrambni sistem, ki bo preprečeval hitro in nemoteno širjenje ognja in omogočal hitro posredovanje gasilske službe. V okviru protipožarne preventive bomo še bolj intenzivirali dejavnosti, ki lahko prispevajo k zmanjšanju števila zametkov požarov.

— Obnova in krepitev biološke stabilnosti — samoregulacijske sposobnosti gozdnih ekosistemov s pospeševanjem vrstne raznolikosti obeh komponent življenjskih združb (habitati in ekološke niše mesojedov, pospeševanje ptičev — gnezdnice, netopirjev — netopirnice, pasivna zaščita gozdnih mravelj, zlasti vrst *F. lugubris* in *F. aqulonia* ter aktivna zaščita vrste *Formica polyctena*).

USMERITVE ZA SANACIJO PROPADANJA GOZDOV

Razumno uresničevanje ukrepov, s katerimi lahko počasnjemo propadanje gozdov, je moralna obveznost stroke in družbe. Gozdarstvo mora javnost seznanjati z resničnim stanjem ogroženih gozdov, da zagotovimo dosledno uresničevanje sprejetih sklepov o zmanjšanju emisij, da opozorimo na pešanje splošnokoristnih funkcij gozdov ter na posledice tega in povemo, da smo doslej sredstva za uresničevanje teh funkcij pridobili le v zdravem gozdu. Odslej to ne bo več mogoče.

Znanstvenoraziskovalno delo, dopolnjeno s spoznanji gozdarjev na terenu, mora postati temeljno vodilo za delo v gozdu. Ker je propadanje gozdov kompleksen problem, se ga je treba lotiti z enotnim raziskovalnim projektom.

Kljub negotovim rezultatom za sanacijo gozdov ne smemo odnehati z razumnim delom v gozdovih. Zavedati se moramo izrednih razmer, v katerih delujemo, in se temu primerno organizirati.

Gojitvene možnosti uravnavanja razvojnega procesa propadanja gozdov:

— Osnovna naloga negovalnih ukrepov je pospeševanje vitalnosti osebkov in s tem tudi sestoja že v mladostni fazi mladja in gošče, intenzivnejša ukrepanja so dovoljena le v mladosti. Rezultat teh ukrepov morajo biti vitalne krošnje.

V veljavi ostane večina že doslej znanih gozdnogojitvenih načel:

Obnova gozdov

— pomlajevanje naj bo naravno, kjerkoli je to mogoče, — pomlajevati je treba pod zastorom, kjerkoli to razmere dopuščajo,

— ustvariti je treba pogoje za pomlajevanje rastišču primernih drevesnih vrst,

— če že pomlajujemo umetno, je treba izbrati primerne vrste in proveniencije ter zdrave in vitalne sadike,

— pri sečnji in spravilu gozdnih lesnih sortimentov je treba zagotoviti, da bodo poškodbe na mladju čim manjše,

— kadar so rastišča že močnejše degradirana in kjer ni mogoče pomlajevati pod sestojem, osnujemo predkulturo,

— kjer zaradi vpliva divjadi ni mogoče ohraniti listavcev, je treba zagotoviti učinkovito mehansko zaščito,

— ohraniti je treba vsako mladje, ki se pojavi v območju najbolj ogroženih gozdov, ker ne vemo, kdaj bomo morali pričeti z obnovo sestojev.

Nega mladja in gošče

Osnovno načelo nege mora biti pospeševati vitalnost in stabilnost sestojev že v zgodnjih razvojnih fazah. To lahko dosežemo:

— s pospeševanjem rastišču primernih drevesnih vrst pri uravnavanju zmesi,

— z močno redukcijo števila dreves že v fazi gošče.

Redčenja

Veljavna načela pri redčenju (zgodaj, zmerno in pogosto) je treba delno modificirati, in sicer tako, da bodo zgodnji posegi močnejši, kasneje pa kolikor mogoče rahli. Dobro redčeni sestoji so zaradi večjih in vitalnejših krošenj manj osuti. Pri izbiralnem redčenju morata imeti prednost vitalnost in stabilnost dreves, torej ni več osnovno vodilo kvaliteta. V starejših sestojih izvajamo samo še šibka redčenja. V nenegovanih sestojih je treba omejiti (prepovedati) močnejše ukrepanje. V sestojih, ki so močno poškodovani, sekamo le najbolj poškodovana drevesa, da s tem počasi rahljamo sklep sestoja.

Na proces propadanja gozdov in njihovo sanacijo moramo biti pripravljeni tudi s prožnim gozdnogospodarskim načrtovanjem, na strateški (območni) in taktični ravni (gozdnogospodarska enota). Gozdnogospodarsko območje je pri tem tisti temeljni teritorialni okvir, v katerem se moramo strokovno organizirati v prizadevanjih za sanacijo propadajočih gozdov. Propadajoče gozdove na posameznih rastiščih je tre-

ba uvrstiti v posebne gospodarske razrede in s tem omogočiti konkreten pristop z načrtovanjem in spremljanjem njihovega razvoja.

MELIORACIJE DEGRADIRANIH GOZDOV

Degradirane gozdove na boljših in bogatih rastiščih in katerih lastniki kratkoročno niso gospodarsko odvisni od njihovih vsakoletnih donosov je treba meliorirati. Pri odločitvah o melioracijah gozdov je treba upoštevati tudi interese negozdarske rabe gozdov, zlasti potrebe ustrezne ureditve življenjskega prostora prostoživečih divjih živali. Izogibati se je treba velikopovršinskim posegom z direktno premeno ter monokulturam. Gozdove v nastajanju na zaraščajočih kmetijskih površinah je treba racionalno usmerjati v njihovem progresivnem razvoju z ukrepi indirektnih premene. Družbeni interes je, da

se take površine meliorirajo najkasneje v 30 letih.

Z gozdnogospodarskimi načrti za obdobje 1991—2000 je predviden naslednji povprečni letni obseg gojitvenih in varstvenih del v gozdovih:

Vrsta dela	enota	količina
umetna obnova	ha	1.428
nega gozdov	ha	25.551
varstvo gozdov		
— pred divjadjo	ha	3.002
— ostalo varstvo	dni	76.366
premena degrad. gozdov		
— indirektna	ha	892
— direktna	ha	424

GOSPODARJENJE

Vsejanje semena trav in detelj v rušo s posebno sejalnico

V koroški krajini je več kot 75 % vseh kmetijskih površin pod travno rušo. Neugodni naravni pogoji, kot so nadmorska višina, razgibanost terena in podnebne razmere otežujejo pridelovanje poljščin in okopavin. Tako postaja govedoreja in s tem pridelovanje osnovne živinske krme na travinju poglavita kmetijska dejavnost.

Izkušnje pa kažejo, da v praksi travinju posvečamo premalo pozornosti. Še vedno na večini kmetij velja prepričanje, da je ruša trajnica in da ne potrebuje nobene nege in obnove. Rezultati so

tudi temu primerni, saj pridelamo na travnikih in pašnikih le polovico toliko hranil kot v razvitih evropskih deželah.

Osnovno pravilo je, da travna ruša ni trajnica. Pri intenzivnem pridelovanju se namreč ruša z leti izrodi. Pojavijo se slabše trave in zeli. Kvalitetne trave in detelje pa iz ruše izginejo. Nekoč so kmetje del travnikov kosili šele, ko so trave in detelje dozorele. Tako se je ruša sama zasejala in obnovila.

Pri intenzivnem pridelovanju, ko s košnjo, oz. pašo pričnemo že, ko so trave šele v fazi bilčenja, oz. latenja (takrat vsebujejo tudi največ hranil), se ruša sa-

ma ne more zasejati. Posledica tega je ta, da se ruša z leti zređči, pojavijo se pleše, med njimi pa nekoristne rastline.

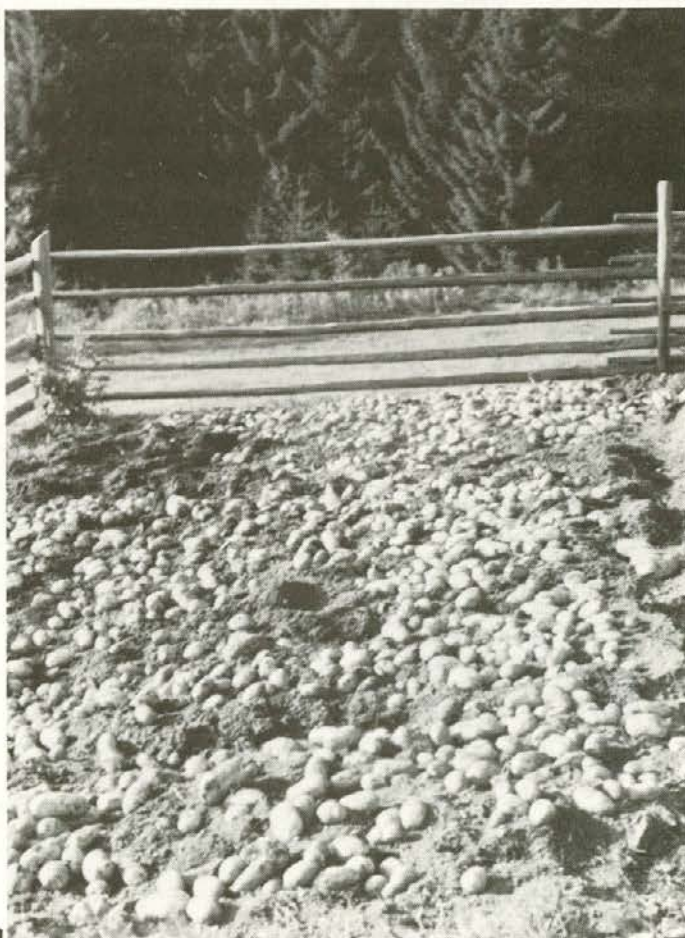
Poleg dejstva, da trave in detelje niso trajnice, pa na propadanje ruše vplivajo tudi drugi dejavniki, kot so nepravilna raba (samo košnja ali samo pašna), suša, nepravilno gnojenje, nepravilna uporaba herbicidov, itd.

Iz vsega napisanega sledi, da je potrebno rušo redno obnavljati. Poznamo več načinov obnove. V praksi je najbolj pogost klasični, kjer travno rušo preorjemo, površino prebrano s krožno brano in predsetvenikom, posejemo seme TDM in njivo povaljamo. Ta način je dokaj drag in kar je še pomembnejše, ne moremo ga uporabiti na strminah.

Morda rešitev za gozdarje

Gospodarjenje v gozdovih mislinjskega Pohorja v preteklosti je zanimivo. Pri gospodarjenju s temi gozdovi se je uveljavil nemški način, ki je slonel na golosečnjah. Vsako leto se je pojavilo od 30—40 ha golih površin, ki jih je bilo potrebno v razmeroma kratkem času obnoviti. Uporabili so zelo zanimiv način in to tak, da so te površine za nekaj let koristili za pridelovanje kmetijskih pridelkov. Na površinah, kjer so posekali naravne mešane sestoje, so najprej požgali grmade vej z drugimi sečnimi ostanki, zemljo so nato površno obdelali in jo pripravili; prvo leto za sadnjo krompirja, naslednje leto za setev rži, ovsu oziroma ječmena, pomešanega s smrekovim semenom. Krompir in žito je povsod odlično uspelo, prav tako pa je dobro vzkliko smrekovo seme v zaščiti strnišča. Smrekovemu pomladku je ponekod delala škodo edino živina pri paši. Tak način obnavljanja gozdov se je obnesel tudi do višine 1300 m. Starejši ljudje se tega načina pridelovanja krompirja spominjajo in radi govorijo o velikih pridelkih.

Da je temu res tako, zgovorno potrjuje fotografija iz Komisije. Krompir je bil posajen »pod motiko« na njivo na nadmorski višini 1230 m, ki je bila pognojena s hlevskim gnojem. Krompir je bil semenski sorte »Pentland«. Semena je bilo 18 kg, pridelek pa je preko 300 kg. Lep uspeh, kajne! Morda je tu iskati rešitve za gozdarje?

(Nadaljevanje s 3. strani)

Drugi način obnove je ta, da rušo prebranamo s travniško brano, vsejemo seme in travnik povaljamo. Pri tem moramo računati, da vso seme zaradi slabih rastijskih pogojev ne bo vzklilo.

Novejša oblika obnove travinja pa je vsejavanje semena trav in detelj v rušo s posebno sejalnico. Velika prednost tega načina je v tem, da travno rušo obnovimo kvalitetno brez oranja in klasične obdelave. Sejalnic je več vrst. Razlikujejo se po načinu vnosa semena v rušo.

V mesecu avgustu smo v občini Ravne na Kor. in Dravogradu opravili poskus vsejanja semena trav in detelj v rušo s posebno sejalnico HUNTERS. Poskusno smo obnovili 50 hektarjev travnikov in pašnikov. Sejalnica ima štiri sejalne glave, ki s posebnimi diski in prekopalniki odkrijejo in zrahljajo 7 cm širok pas ruše.

Med obdelano površino ostane 20 cm širok pas »neobdelane« ruše, ki dejansko služi kot varovalni posevek mladim rastlinam. Sejalni element vsebuje še posebne mehanizme, ki ohranjajo enako globino setve, neglede na razgibanost terena, poleg tega pa varuje sejalne elemente pred zlomom. Posebna vzmet ima namreč tako imenovano progresivno karakteristiko, kar pomeni, da ko pride disk v zemljo do izbokline ali ovire, jo prereže, če pa je ovira hujša, ga vzmet dvigne iz setvenega območja. Tako ta naprava poskrbi, da pada seme kljub oviram enakomerno na setveno mesto, obenem pa tudi preprečuje lome stroja. Na setvenem elementu je tudi posebno zagrebalo, ki seme pokrije do globine 1 cm. Odlika sejalnice je tudi v tem, da poseje po hektarju točno odmerjeno količino semena, neglede na obliko in velikost semena. Poleg semena

lahko hkrati trosimo tudi mineralna gnojila.

Poskus smo opravili v mesecu avgustu na 25 kmetijah in na različnih naravnih pogojih. Vremenske razmere za setev so bile skoraj idealne, saj se je ravno v tem času končalo dolgotrajno sušno obdobje.

Za setev smo uporabili travno mešalnico BG-4, ki jo sestavljajo trpežne ljujke TEXAS in PREFERENCE ter mačji rep ERECTA. Dodali pa smo še belo deteljo AVIA. Po hektarju smo odmerili 20 kg BG-4 in 2 kg bele detelje. Poleg pa smo hkrati po hektarju potrosili 200 kg NPK 15:15:15. Pred setvijo smo rušo nizko pokosili.

Setev smo opravili s traktorjem TORPEDO 75 s pogonom na vsa kolesa s povprečno hitrostjo 6 km na uro.

Sejali smo krožno in sicer tako, da smo pričeli na obodu parcele in končali v sredini.

Rezultati poskusa

Vznik semena je bil hiter, saj smo na nekaterih parcelah (na bolj vlažnih) že po 10 dneh opazili vznik trav in detelje. Na parcelah, kjer so bila tla izsušena, je bil vznik semena kasnejši. Hiter vznik gre pripisati ugodnim rastijskim pogojem za kaljenje, ki jih je omogočila sejalnica in neposredno koriščenje hranilnih snovi iz mineralnih gnojil. Vznik je bil enakomeren; seme je padlo v vrste in enakomerno globoko. Po 14 dneh smo na poskusne parcele spustili živino, da je popasla vmesne pasove stare ruše.

Na delu poskusnih parcel, kjer je traktor s sejalnico pri krožni setvi naredil oster ovinek, je bil vznik semena slabši, oziroma ga sploh ni bilo. Domnevamo, da je bilo seme izmetano izven vrste in nepokrito z zemljo.

Povzetek

Rezultati poskusa vsejanja semena trav in detelj v rušo s sejalnico HUN-

TERS so pokazali, da ima ta oblika obnove ruše pred drugimi ogromne prednosti v tehnološkem in ekonomskem pogledu. Naštejmo jih nekaj:

— vznik trav in detelje je bil hiter in enakomeren;

— s sejalnico je mogoče do grama natančno odmeriti količine semena na parceli;

— ob setvi lahko hkrati trosimo tudi mineralna gnojila;

— prihranek pri uporabi mehanizacije je v primerjavi s klasičnim načinom več kot enkrat;

— s sejalnico lahko sejemo tudi žita in to neposredno v travno rušo;

— pojav erozije na ruši nismo opazili;

— razraščanje trav je bilo hitrejše in bujnejše kot pri klasičnem načinu;

— krožne setve ne priporočamo, temveč ravno setev počez ali diagonalno po parceli;

— hitrost setve 7 kilometrov na uro ne priporočamo, saj je kvaliteta setve slabša; optimalna hitrost traktorja naj bo 3 do 4 km/h.

Zaključek

Sejalnica za obnovo ruše ima vsekakor velike prednosti pred ostalimi načini. Stroj je uporaben tudi za nagnjene terene in tudi tam, kjer so tla plitva. Posebna odlika je tudi ta, da z njo lahko sejemo v travno rušo žita, kar že vrsto let prakticirajo v nekaterih deželah.

V okviru svetovalnih služb v koroških občinah vodimo aktivnosti, da bi prihodnje leto za potrebe naših kmetij kupili to sejalnico. S prošnjo za finančno pomoč smo se obrnili na izvršne svete občin pa tudi na ustrezne republiške organe. Računamo, da bomo deležni razumevanja in ustrezne podpore, saj bi bil tak stroj za obnovo travinja na naših kmetijah izrednega pomena.

mag. Jože Pratnecar

Pri podružnični cerkvi sv. Jurija na Legnu pri Slovenj Gradcu (cerkev sodi v romanško obdobje — to je v 12. ali 13. stoletje), so se lotili obnovitvenih del. Pri obnovi tal pa so zasledili stare gradbene faze in to je bil povod, da so delo razširili v sistematičen izkop po celotni površini. Tako so odkrili arheološke najdbe: ostanke cerkve, ki morebiti sodi v zgodnjo romaniko ali predromansko obdobje in znotraj nje vrsto grobov (na sliki). Foto: F. Jurač

STRAH

Čigav je trohneli ta korak,
tako zelo previden in blag?

Prihaja v sen togotne noči,
umirjeno lebdi skozi mrak
in v meni širi tihi preplah;
se mi le zdi — tvojemu enak?

Začarani zvok jemlje mi um
in potiska me v spolzek lijak,
v neskončno globino težkih sanj,
kot da stopa zbujeni mrtvak.

Ah, saj je le zvok grenkih utvar
in ob njem zadregetal bi vsak,
a vseeno načenja me strah,
da nekoč bo prestopil čez prag.

D. P.

V MEŽIŠKI DOLINI SE DOGAJAJO ČUDNE STVARI

Tako bi dejal tisti, ki spremlja politična in gospodarska dogajanja v dolini Meže. Malo pa je tistih, ki opazijo male, vendar za našo labilno dolino velike spremembe v okolju, katerih vzroke najraje pripisujemo materi Naravi.

Od osamosvojitve naprej je uradna maskota Mežiške doline kralj Matjaž, ki je tudi naš varuh. Počiva pod goro Peco in čaka, da nam priskoči na pomoč. Zdi pa se mi, da zadnje čase postaja kar nekoliko nervozen, saj se vse več neprijetnih stvari dogaja ob vznožju njegove gore.

Že lani sem v Viharniku zabeležil, da se je stresla gora Peca in se rešila ogromnih previsnih skalnatih gmot. V pahljači so ogromne skale po zraku in po tleh več kot dva kilometra mesarile po macesnovem gozdu. Rezultat divjanja teh gmot so bile novo nastale erozijske brazde in čez 200 m³ polomljenih in izravnanih dreves.

Tla so pod goro Peco postala nemirna tudi letos. Nad Mušenikom so kljub dolgotrajni suši pričela ponovno polzeti glinena tla v že lansko leto saniranem zemeljskem usadu. Božičkova hiša je bila zopet v nevarnosti, da bo zasuta. Povirna voda za katero pravijo domačini, da je prej ni bilo, vztrajno odnaša zemeljske plasti proti dolini. Strokovnjaki Zavoda za hudourništvu že nekaj tednov vztrajno sanirajo ponovno oživeljeli zemeljski usad. Več kot 1000 m³ razmočenega glinenega materiala so že zvozili v nižje ležeči gozd v upanju, da ga bo voda počasi odnašala po strugi navzdol mimo Mušenika.

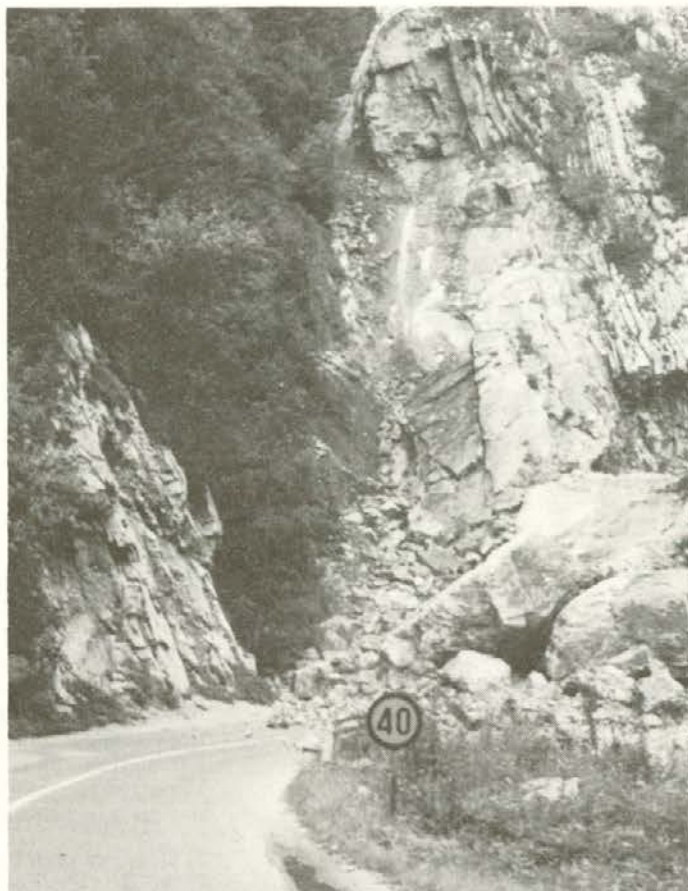
27. avgusta letos pa je zaropotalo okoli osme zjutraj tudi nad glavno cesto Ravne — Črna. Na Marholčevih ridah v neposredni bližini Mežice se je utrgalo več kot 1000 m³ skalnatih gmot, katere so popolnoma zaprle promet proti Črni in iz nje. Ostanke razrahljanih skalnatih skladov v tektonskem prelomu še danes grozijo, da ponovno zdrsejo in si tokrat poiščejo človeško žrtev. Verjetno bo sanacija tega skalnatega plazu takrat hitrejša.

Morda je hotel 14. oktobra veter počistiti z zli nameni v divji zgornji Mežiški dolini. Vendar so bili njegovi sunki med deseto in dvanajsto uro le premočni. Odkrivali so strehe v Črni. V gozdovih Koprivne in Pece pa so lomili debelo drevje. Pod Olševo, kjer je že pred 26. leti orkanski veter v dveh urah polomil in podrl skoraj 92 hektarjev gozda, je pokalo tudi letos. Po oceni je letošnjega oktobrskega dne med obema kramoma avstrijsko-slovenske meje uničil več kot tri hektarje odraslega gozda. Na Zadnjem travniku je poruvalih in zlomljenih več kot 1500 m³ smrek in macesnov. Veter je iz avstrijske Koprivne divjal tudi čez pobočje Pece, ni pa prizadel posameznemu drevju v ostalih gozdnih površinah v naši dolini. Pri Jeklu v Koprivni je Bog odkazal več kot 500 m³. Polomijo pa smo našli tudi na pobočjih Uršlje gore, Navrškega vrha in še kje drugje.

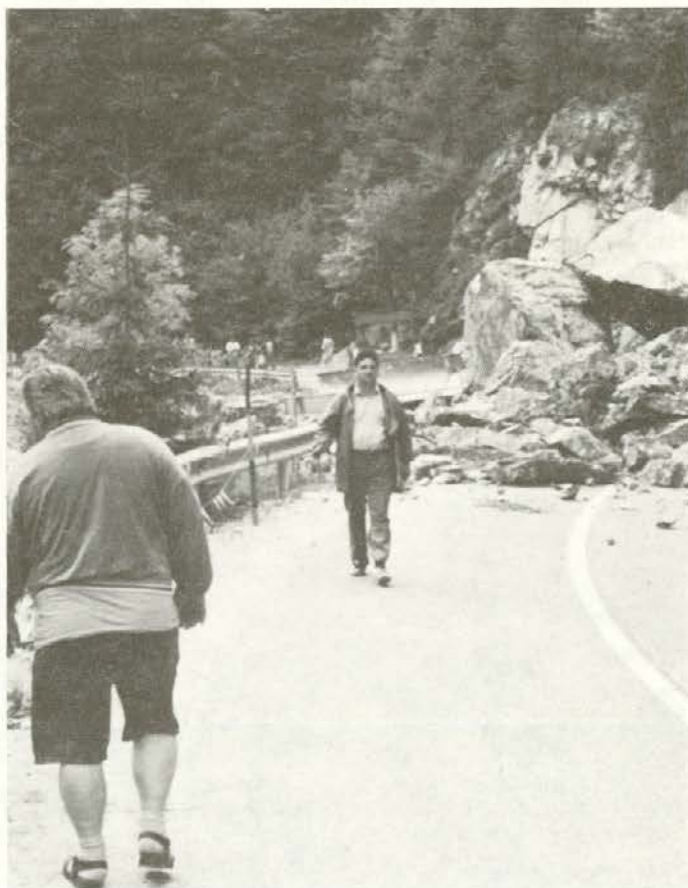
V petek, 23. oktobra se je veter umiril. Hladna fronta je prepodila toplo vlažno fronto. V dolini smo si oddahnili, na Peci je kljub temu pokalo. Nenadni vdor hladnega zraka je v pasu nadmorske višine od 1000 m do 1400 m povzročil na mokremu drevju ledeno skorjo. Zaradi vetra načete macesnove sestoje je dodatno polomil žled. V času, ko za časopis Viharnik beležim letošnja »čudna« dogajanja v naši dolini, podatkov o žledolomu še nimamo.

Pestro in divje je zadnje čase v naši dolini. Vse je v nenehnem gibanju. Mnogi izgubljajo delo in doživljajo svoje duševne polomije. Nemo zrejo v nebo in upajo, da jim bo v preostanku letošnjega leta vsaj Narava prizanesla in jih rešila dodatnih polomij.

Gorazd MLINŠEK

Skalne gnote so pridrvele s hitrostjo več kot 40 km/h na cesto Marholčeve ride — Foto: F. Jurač

Skalne gnote na cesti Mežica—Črna (27. avgust 1993)

Viktor Hrastel: »Mislim, da se mi bo naložba hitro vrnila...«

V Trobljah bo oljarna

Minili so zlati lepi časi, ko so na naših njivah rastle buče in se bohotile sončnice. Potem je vse skupaj šlo nekam v pozabo in kmetje te bogate kmetijske kulture niso več sejali. Danes pa so zopet drugi časi in na njivah zopet opazimo buče, sončnice in oljno repico.

Za pravo oljarno na Koroškem pa se je odločil mlad in napreden gospodar Fancetove kmetije v Trobljah Viktor Hrastel.

Na Fancetovi njivi je bil takšen pridelek buč

»Oljarno sva z ženo že nekaj let načrtovala, ker pa sva vedela, da je naložba velika, je vse skupaj šlo bolj počasi. Pred približno 20 leti smo pri Jaževih v Šentilju pri mislinji odkupili stroje za proizvodnjo olja, katere smo nekoliko dopolnili. Letos bomo že poskusili stisniti prve litre olja potem pa, če bo šlo vse po sreči, bomo pričeli z rednim prešanjem,« nam je povedal Viktor Hrastel.

Viktor Hrastel je eden tistih kmetov, ki na svoji kmetiji išče dopolnilno dejavnost, prav oljarna pa bi mu naj še dajala dodatni zaslužek. »Veste, buče so vsestransko koristne. Poleg olja so ostanki buč bogata hrana za krave molznice. Letos sem že imel posajenih veliko buč in prav letošnji pridelek mi bo pokazal, kako in kaj naprej. Če se bo vse obneslo, bomo poleg bučnega olja proizvajali še solatno, sončnično, repično in pa tudi totrovo, za katero je prav veliko zanimanje,« nam razlaga Viktor Hrastel.

Zanimivo pa je tudi to, da sta si Viktor in Olga pred tem, da sta načrtovala lastno oljarno, ogledala vrsto oljarn v državi in pravita, da bo njihov proizvod kar najbolj kakovosten, pri ceni pa konkurenčen in cenejši od olj, ki jih kupujemo na tržnicah ali v trgovini.

Sicer pa Viktor pravi, da ima načrtov še veliko. Če bo oljarna začela dobro delati, bo nabavil ustrezen stroj, ki bi v treh urah očistil buče na površini enega hektarja. Tako bi odpadlo ročno čiščenje buč. S strojem bi lahko vršil usluge tudi drugim pridelovalcem buč.

In ko Viktorja povprašamo, kakšen bo letošnji pridelek olja, nam pove: »Računamo, da bomo z letošnjega pridelka buč lahko stisnili okoli 200 do 250 litrov bučnega olja, kar pa je za začetek že kar veliko.«

F. Jurač

NAŠI JUBILANTI

Meseca novembra praznujejo

10 LET DELA

Peter CESAR, Uprava GG
Franc ADAMIČ, GO Črna

30 LET DELA

Stanko SEKUTI, GO Slov. Gradec
Andrej OBRETAN, GO Črna
Jože ŠTIFTER st., GO Črna
Janez IRŠIČ, GO Radlje
Avgust PALKO, GO Radlje
Alojz HERMAN, GO Radlje

PRVA SEJA NOVEGA DELAVSKEGA SVETA

Na prvi seji so novoizvoljeni člani delavskega sveta imenovali za svojo predsednico Francko Markač iz uprave podjetja in za njenega namestnika Ernesta Rutarja iz poslovne enote Črna.

Določili so osnutek Statuta podjetja, ki bo v razpravi 15 dni. Na naslednji seji bodo uskladili pripombe posameznih poslovnih enot in določili datum za referendum za sprejem Statuta.

Statut opredeljuje enovito podjetje v družbeni lasti, ki naj bi delovalo do konca tega leta, ko se bodo dokončno formirale zadrage, javna služba in izvajalsko podjetje.

Delavski svet je še imenoval centralno inventurno komisijo, sprejel sklep v zvezi z odprodajo stanovanj v poslovni stavbi bivšega TOK Dravograd ter sklep o spremembi vpisa o razširitvi na dejavnosti razvoj, raziskave in projektiranje proizvodov za TIS Pameče pri registrskem sodišču v Mariboru.

V razpravi so bili člani seznanjeni s stanjem v podjetju. Po končanih reorganizacijskih postopkih, predvidoma do konca leta, bo zmanjšano število zaposlenih. Delegatsko vprašanje v zvezi s tem je bilo, ali kdo v podjetju razmišlja tudi o novi proizvodnji, novih delovnih mestih. Na to vprašanje nihče ni odgovoril.

Člani delavskega sveta bodo o teh vprašanjih razpravljali še na naslednji seji.

Ida ROBNIK

**Dopisujte
v glasilo**

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Ur. list št. 42/93) se zgleduje po sodobnih evropskih pravnih ureditvah participacije delavcev kot na primer avstrijskem, nemškem oziroma švedskem sistemu. Zakon opredeljuje načine in pogoje za sodelovanje delavcev pri upravljanju gospodarskih družb (ne glede na vrsto lastnine) in zadržug.

Zakon je predvidel dve temeljni obliki sodelovanja pri upravljanju:

- delavca kot posameznika in
- delavce po svojih uradih in inštitutih.

Na eni strani imamo delavca posameznika, ki ima v zakonu določene pravice do sodelovanja pri upravljanju, na drugi strani pa delavske predstavnike v obliki sveta delavcev, zastopstvo v nadzornem odboru in delavskega direktorja, preko katerih delavci vplivajo na soodločanje pri upravljanju, hkrati s tem pa vplivajo tudi na svoj ekonomski in socialni položaj ter tudi na svoje pravice iz delovnega razmerja.

DELAVEC kot posameznik ima po zakonu naslednje pravice:

1. delavec ima pravico dati pobudo v zvezi s podatki, ki se nanašajo na njegovo delovno mesto, delovno enoto oziroma organizacijsko enoto,

2. opravičen je povedati svoje mnenje o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na organizacijo njegovega delovnega mesta in delovnega procesa,

3. pravico ima zahtevati, da pooblaščen delavec pojasni vsa vprašanja, ki se nanašajo na plače in druge prejemke, pa tudi na vse druge pravice in obveznosti iz delovnega razmerja,

4. delodajalec ga mora pravočasno obvestiti o vseh spremembah na njegovem delovnem mestu oziroma njegovem delovnem področju.

Delavec lahko daje pobude, zahteve oz. mnenja, delodajalec pa mora odgovoriti najkasneje v roku 30 dni.

SVET DELAVCEV

je tisti organ, ki je nosilec pravic in obveznosti sodelovanja delavcev pri upravljanju, pri čemer je treba poudariti, da se mora vzdrževati kakršnih koli oblik sindi-

kalnega boja. Za sindikalni boj so poklicani sindikati oz. druga združenja delojemalcev.

Pristojnosti sveta delavcev so naslednje naloge:

1. skrbi za realizacijo načel pravne države v družbi, pri čemer upošteva zakone in druge predpise, kolektivne pogodbe ter dosežene dogovore z delodajalcem,

2. predlaga ukrepe, ki so v korist delavcev s področja varstva pri delu, zdravstvenega varstva, stanovanjska vprašanja, druga socialna vprašanja ter vprašanja plač in drugih prejemkov,

3. sprejema predloge in pobude delavcev, ki jih obravnava in nato upošteva pri dogovarjanju z delodajalcem,

4. sodeluje pri vključevanju v delo delovnim invalidom in drugim invalidnim osebam, starejšim delavcem in drugim delavcem, ki se jim zagotavlja posebno varstvo kot na primer mladoletnim delavcem, delavkam med nosečnostjo in delavkam z majhnimi otroki itd.

OBVEŠČANJE SVETA DELAVCEV

Delodajalec je dolžan obveščati svet delavcev predvsem v tistih vprašanjih, ki se nanašajo na gospodarski položaj družbe, razvoj družbe, zmanjšanje dejavnosti, spremembo tehnologije itd. Tatjana LIBNIK

PREDLOG ZAKONA O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA

O DELOVNIH RAZMERJIH PRED SPREJEMOM

Vlada Republike Slovenije je na seji v mesecu septembru uskladila pripombe na osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih in določila predlog.

Bistvene novosti predloga, ki bo verjetno sprejet v sedanjem besedilu, in ki bodo prizadele tudi delavce, ki bodo viški v našem podjetju, so:

● Skrajšanje odpovednega roka v podjetju oz. pri delodajalcu presežnim delavcem in sicer:

- 4 mesece za delavce z do 10 let delovne dobe,
- 5 mesecev za delavce z do 20 let delovne dobe,
- 6 mesecev za delavce z do 20 ali več let delovne dobe.

● Druge novosti se nanašajo na nadurno delo, ki bo omejeno na največ 10 ur na teden oz. 30 ur na mesec oz. 200 ur na leto. V zvezi z omejitvami pogodbenega dela se bodo pogodbe lahko sklepale le za opravljanje začasnih in občasnih del, ki ne trajajo dlje kot 60 dni v posameznem koledarskem letu oz. za trajnejša kratkotrajna dnevna opravila, ki ne trajajo več kot 8 ur na teden. Predvideva pa se tudi korekcija davčnih dajatev na pogodbeno delo v smislu podražitve tega dela.

● Posebej varovanim delavcem (invalidom, starejšim delavcem, ki jim do izpolnitve pogojev za upokožitev manjka do pet let zavarovalne dobe, delavcu z manj kot enim letom delovne dobe, obema zakoncema, ki sta zaposlena v isti organizaciji oz. pri istem delodajalcu in delavcu, katerega zakonec je kot nezaposlen prijavljen na zavodu za zaposlovanje in delavki oz. delavcu samohranilcu z otrokom do dveh let starosti) lahko preneha delovno razmerje le z njihovim soglasjem. Ker ti delavci potem ne bodo imeli denarnega nadomestila iz naslova brezposelnosti, jih mora delodajalec na to posebej pisno opozoriti.

● V posebnem členu je še nadomeščen izraz osebni dohodek z izrazom plača in je ta izraz uporabljen v vseh določbah, kjer je omenjen. Ida ROBNIK

1. varstvo pri delu
2. zdravstveno varstvo
3. letni dopust
4. ocene uspešnosti
5. inovacije

soodločanje

1. statusne spremembe
2. kadrovske spremembe

skupno posvetovanje

1. gospodarski položaj družbe
2. razvojni cilji
3. stanje proizvodnje in prodaje
4. gospodarski položaj panoge
5. spremembe dejavnosti
6. zmanjšanje dejavnosti
7. spremembe v org. proizvodnje
8. spremembe tehnologije
9. letni obračun in letno poročilo

obveščanje

Rok Gorenšek — sedemdesetletnik

V mesecu avgustu je Rok Gorenšek, naš stari znanec iz Viharnika, dopolnil bogat življenjski jubilej — sedemdeset let.

Čeprav je že nekaj let v pokoju, je še vedno zelo aktiven. Novinarska, oziroma pisateljska žilica mu ne da miru.

Izhaja iz kmečke družine, pa tudi vso svojo delovno dobo je preživel v kmetijski dejavnosti.

V koroškem združništvu je deloval od ustanavljanja kmetijskih združenj do zadnje delovne naloge — referenta za varstvo pri delu v takratni DSSS Koroške kmetijske zadruge v Slovenj Gradcu.

Njegovi sodelavci iz tistih časov pa se Roka predvsem radi spominjamo kot človeka, s katerim si se vedno rad pogovoril tako o službenih problemih kot o drugih izzivih, ki nam jih prinaša življenje.

Pravijo, da je pravi prijatelj tisti, na katerega se vedno spomniš s toploto mislijo in hvaležnim srcem, pa čeprav se z njim že dolgo časa nisi srečal. Prijatelja se spomniš, ko te življenje preizkuša, ko si v stiski ali kar tako, ko obujaš spomine na prehojeno pot.

Dragi Rok, tebe se radi spominjamo tvoji nekdanji sodelavci in prepričana sem, veliko, veliko preprostih ljudi, za katere si vedno našel toplo besedo, ko si o njih pisal v Viharniku, Fužinarju ali ob kakšni drugi priložnosti. Želimo ti še veliko zdravih let, z vso šegavostjo in dobro voljo, ki si jo vedno trošil okrog.

Pokonci pa te naj drži tudi pero, ki ga še dolgo ne smeš odložiti. Še toliko je stvari, ki jih s svojimi bogatimi izkušnjami moraš zapisati, da bodo ostale ohranjene.

Še na mnoga leta!

Marjana SUŠEC

Pričeli z gradnjo vodovoda

S krajšo slovesnostjo, ki je bila pri vrtini na Janini in na kateri so zasadili prvo lopato, so krajanje Završ nad Mislinjo pričeli z gradnjo dolgo pričakovanega vodovoda. Krajanje tega predela so se z velikim veseljem pridružili akciji gradnje vodovoda, saj se zavedajo, kaj jim pomeni zdrava pitna voda. Nad 14 kilometrov vodovodnih cevi bodo morali položiti, zato bodo pri gradnji pomagali tudi sami. Vsa gradbena dela je prevzelo Komunalno podjetje Slovenj Gradec, del finančnih sredstev so zbrali krajanje sami, glavnino denarja pa bo zagotovila Skupščina občine Slovenj Gradec.

(fj)

TRNOVSKI GOZD — GOZD PRESENEČENJ

»Ali greste v Trnovski gozd preganjati medveda?«, so se norčevali znanci, ko so izvedeli za našo namero, da gremo na dvodneveni pohod. Res, zakaj se podajamo prav zdaj, ko so meteorologi napovedali deževje po vsej Sloveniji, smo spraševali sami sebe. Ali si predstavljate pohodnika z marelom v roki sredi Trnovskega gozda in kako dolgo bi ti jo burja pustila v vsej lepoti? Še in še so nas obhajali dvomi. »Ampak, če sva se prijavila, greva! Naj bo, kar hoče,« je rekel Toni: »Dobimo se pred Marketom!« To velja za vse večje pohode, seveda v Slovenj Gradcu in tu se tudi dogovorimo vse potrebno.

Dva suzukija marutija, golf in naša stara dobra katra, ta kolona se je vila od Slovenj Gradca do Idrije, vmes smo si hoteli privoščiti kavo, pa smo bili presenečeni, da nam sobotno dopoldne ni uspelo priti ob glavni cesti do kavice vse do slaščičarne v Idriji! Kakšen minus za naš turizem.

V Idriji smo jo mahnilli peš proti Vojskemu in videli, da smo en dan prehitri, da bi lahko prisostvovali državnemu prvenstvu v vožnji z gorskimi kolesi. Pa nič zato. Je bila pa cesta zato povsem naša in jesenska pokrajina ob njej tudi. Koliko denarja je dalo živo srebro, se vidi po kilometrih asfalta, ki se vleče do Vojskega in potem še daleč v Trnovski gozd. Mi si še do naših najbolj znamenitih točk kot je Sv. Križ ali Sv. Peter ne moremo privoščiti, čeprav sta daleč naokoli znani romarski točki, tam pa asfalta, kolikor hočeš! Toda rudnik živega srebra so zaprli. Kaj bo zdaj z ljudmi v teh krajih in njihovo zaposlitvijo?

Na Vojskem že sedaj tarnajo, da samo šest otrok še premorejo v štiriletni osnovni šoli. Kraj pa tako lep in urejen! Hribovski prostor se prazni in potrebna bi bila krepka injekcija države, da bi se zadeve obrnile na bolje.

Za večerjo v prijetnem gostišču smo dobili sicer okusno gobovo juho — iz vrečke. Takoj za hišo nad cesto pa gozd in letos takšna gobarska sezona. Najbrž hočejo zaščititi naravo, ki jo bodo gobarji dodobra oskubili, ampak nam je trenutno važna juha in čaj, ker smo se že skoraj po temi »privlekli« do sem, Milena in Breda pa sta si izlet skoraj podaljšali do »MRZLE RUPE«, ker sta jo mahnilli kar po cesti mimo cerkve, sta pač sledili znaku TV. Ostali so se hecali češ, da ne vesta, je to »kabelska televizija«. Bog nama ni naklonil prenočevanja pod milim nebom, polnim zvezd, ker je za nama poslal motorista, ki naju je spravil nazaj na Vojsko.

Kar je bilo pa najlepše na vsej poti, in sem pozabila omeniti že na začetku — z nami je delal transverzalo kuža, ki nas je spremljal že od Idrije. Naganjali smo ga nazaj, pa se mu je očitno Primož tako priljubil, da ga niti lovci, ki so pod Vojskim slavno razkazovali svojo trofejo — zajčka, niso mogli spraviti nazaj. Privezali so ga na konopec in v nas je legla žalost, ker ni več skakljal okoli naših nog, vendar smo se tolažili z mislijo, da ga bodo lovci pač spravili nazaj do gospodarja. Kako veselo nas je presenetil čez dobro uro, ko smo že krepko zakoračili v Trnovski gozd — kar naenkrat je bil spet pri naših nogah in veselo mahljaj z repom. Andreja je modrovala,

V Završah so se odločili dokončno odpraviti pomanjkanje pitne vode

»Ko bo stekla voda, bomo pili vino«

ZA VODOVOD V ZAVRŠAH BODO KRAJANI IN OBČINA SKUPNO ZBRALI OKOLI 700 TISOČ MARK — NA VSAKO HIŠO DESET TISOČ MARK, KAR JE MOREBITI NAJDRAŽJA VODA V SLOVENIJI — VEČ KOT 14 KILOMETROV VODOVODNIH CEVI

Kdor ni okusil pomanjkanja vode, gotovo ne razume vseh razsežnosti tega problema. Problem pa je toliko hujši, če primanjkuje vode na kmetih, kjer je voda nujna tudi za normalno kmetijsko proizvodnjo. V zaselku Završe nad Mislinjo se s pomanjkanjem vode srečujejo že nekaj časa, še posebno v zadnjih dveh letih. Skupaj z občino Slovenj Gradec pa so se v Završah sedaj odločili narediti konec temu pomanjkanju in te dni bodo zasadili prvo lopato za nov vodovod.

● ZA VODO POLOVICO IZKUPIČKA OD MLEKA

Alojz Meh gospodari na Legnerjevi kmetiji na vrhu Završ. V hlevu imajo 26 glav živine, včasih so jih imeli tudi 30, in brez vode na kmetih seveda ne gre. »Pri staležu živine se nam pomanjkanje vode še ni poznalo, večji problemi so s sušo. Lani in polovico tega leta so vodo vozili gasilci, sedaj pa je krajevna skupnost Mislinja skupaj z občino kupila cisterno in vsak kmet lahko uporabi ta prevoz. Nekaj časa pri vožnji seveda izgubimo, saj se cisterna z 2700 litri polni slabo uro. Vendar je takšen način bistve-

no cenejši, saj smo pred nabovo cisterne odšteli za vodo tudi do polovico izkupička od prodaje mleka,« pravi Alojz Meh. Tudi cisterna, ki so jo dobili letos junija, je na Legnerjevi kmetiji in doslej so z njo završki kmetje opravili že več kot 160 voženj, v vsakem vremenu in tudi sredi noči.

Franciška

Kotnik, po domače Štajnerjeva, je živino vso leto vodila k studecu na »farovško« zemljo. Tam je čez leto bilo dovolj vode. »Za domače potrebe imamo vode dovolj, ne zadostuje pa za živino. Zato se bomo tudi sami priključili na nov vodovod, ki ga v Završah nujno potrebujemo,« je povedala Kotnikova Franciška.

● TRI TISOČ MARK V GOTOVINI, DVA V DELU

Prebivalci Završ, kjer je kakih sto hišnih števil, kmetije pa so daleč vsaksebi, so se povezali v gradbeni odbor in te dni bodo stekla dela za nov vodovod. Slovenjgraška vlada je izvedla javni razpis za izvajalca del završkega vodovoda in vse kaže, da bodo ta dela zaupali

Legnerjeva kmetija na Završah: letos vodo še dovažajo s cisterno, prihodnje leto pa se obeta že dovolj vode, saj bodo te dni pričeli graditi vodovod

(Posnetki: Franc Jurač).

domačemu komunalnemu podjetju. Vrednost investicije znaša 700 tisoč mark, polovico pa naj bi prispevali krajsani. Ludvik Britovšek, je član gradbenega odbora. Takole je pripovedoval:

»O vodovodu na Završah se pogovarjamo vsaj že 15 let in sedaj je že znano, da vodovod bo. To pa bo po napejljavi telefonov, največja akcija v naši vasi. Do sedaj se je prijavilo več kot 60 občanov, ki bodo v denarju prispevali 3000 mark v 24 mesečnih obrokih, osem smo jih že poravnali. Za več kot 2000 mark pa bomo opravili še dela. Ostali denar bo prispevala občina, menda tudi iz republiških sredstev za demografsko ogrožena področ-

ja. Saj voda je v teh krajih nujna, da bi mladi sploh hoteli ostati doma in na kmetijah.«

Struktura tal je na Završah takšna, da vode tod ni dovolj, in edina rešitev je bila, da bodo vodo dobili iz doline. Zajetje bo pri vrtini na Janini in s črpalko bodo vodo prečrpavali v rezervoar na vrhu Završ. Vodovodnih cevi pa bo več kot 14 kilometrov, na priključek pa bo ta naložba stala več kot deset tisoč mark. Na eni strani kar zahtevna, na drugi strani pa draga naložba, morebiti na priključek med najdražjimi v Sloveniji.

Ljudje pa so se z velikim veseljem pridružili tej akciji in prihodnje leto bo na Završah gotovo dovolj vode. Ludvik Britovšek je v slovo dejal: »Ko bo odprt vodovod, pa se ponovno oglasite. Takrat ne bo tekla samo voda, ampak predvsem vino.«

Miro Petek

da hoče na vsak način imeti transverzalo in dali smo mu ime SULTAN, ker je bil tako trimast. Ime mu je dal Primož, zato se je tudi njega najbolj »držal«. Rekli pa smo, da je to prvi klubski pes in da ga bomo vodili kot člana!

Pri Iztokovi koči spet presenečenje! Obljudena je. Karnistri z vodo in džip SUZUKI in dim iz dimnika, vsi znaki kažejo na to, da bomo dobili vsaj kavico in kaj za žejo. Prijazni upravnik iz Solkana, ki je sicer službeno na »čakanju«, nam skuha dobro kavo, otrokom da sokove in mi se hecamo, da je kot »fata morgana« sredi puščave. Ne vemo, ali se

nam sanja ali je res. Potem že vidimo, da je res, ko hodijo iz smeri Čavna družine in ko se malo večja pasja zverina spravi nad našega — klubskega psa. Ampak naš tudi ni od muh in ni se čisto »pustil«, čeprav ga je ob bokserju toliko kot miši ob mačku.

Pot do Čavna se vleče kot kurja čreva, vmes skoraj spregledamo transverzalni znak. Seveda sem skoraj pozabila omeniti MALI GOLJAK, odkoder je krasen razgled na Julijce in začetek Karavank, sedaj pa je bila na žalost megla in se ni videlo nič (kot je napisal Ivan Cankar). Kljub temu se čudimo daljavam in občudujemo sami sebe, da smo že to-

liko prehodili, preostanek poti, ko smo že tako utrujeni, da jezički utihnejo, pa meditiramo in tako pridemo na ČAVEN, kjer se nekaj dogaja z okolico. Buldožerji rijejo in delajo neke nove športne objekte, ampak ni nam jasno, ali so odstranili tudi stranišče, ker moramo na WC — v gozd. No ja, to še ni najhujše! Glavno je, da so tu spet naša dobra katra in suzukiji in golf in gremo skozi zeleno Vipavsko dolino Koroški nasproti. Adijo Primorska, adijo Trnovski gozd, do nadaljnjega, lepo je bilo in naš kuža gre seveda z nami, saj je klubski.

Milena Cigler

LIBELIŠKA KOSTNICA

O Libeličah je bilo že marsikaj napisano in prav to je bil povod, da sem si želel to koroško vasico od blizu ogledati, pa čeprav iz te vasice nikogar nisem poznal. Če se podaš v kraj, kjer nikogar ne poznaš, te med potjo obdajajo mešani občutki, kako boš sprejet. Ali ti bo povedal kdo kaj o stvareh, ki te zanimajo? Vendar, ko prideš med nje, se ta dvom razblini, saj so koroški ljudje odprti za pogovor in znani po gostoljubju.

Libeliče so stisnjene v nekakšen trikot ob reko Dravo in državno mejo z Avstrijo, in če ne bi imele asfaltne cestne povezave bi bile Bogu za hrbtom, pa čeprav so bile Libeliče svojčas kar velika prafara, kamor so spadali številni zaselki sosednjih far. Kot pričajo listine so Libeliče samostojna fara že 850 let in se lahko ponašajo z eno treh redkih znamenitosti, ki se nahajajo v Sloveniji, to je s kostnico, ki je bila zgrajena pred več kot tisoč leti, to je okoli leta 950 in je po zaslugah libeliških faranov dobro ohranjena in vzdrževana. Ko mi je spremljevalec odprl vrata kostnice, sem se kar zgrozil ob velikanski količini človeških kosti, ki so v spodnjem sloju zložene kot drva v drvarnici in bi lahko sklepal, da je tu hranjeno okostje od več tisoč duš.

Začuden sem vprašal prijaznega spremljevalca, kako in na kakšen način so vse te kosti prišle sem. Pa mi pove, da, kot sem že prej omenil, da je bila fara velika, pokopališče pa majhno, po minimumu vsake fare in ga niso razširjali kot dandanes in so grobove kar pogosto prekopavali, posebno še ob epidemijah, ko so ljudje množično umirali. Dandanašnji človek se lahko kar čudi, da je bila pieta spoštovanja človeškega okostja za tiste čase za naše pojme tako na visoki ravni. Vse izkopane kosti ob izkopih novih jam so lepo zbrali jih oprali, osušili ter lepo zložili v kostnico. Domneva se, da bi bila kostnica kmalu polna, če se fara ne bi zmanjšala in spremenil način ohranjanja kosti.

Ljudsko izročilo in kronika povesta, da so mrliče nosili po več ur daleč čez hribe in imeli na določenih mestih svoja počivališča, ponavadi pri kakšnem križu ali kapelici. Danes si skoraj predstavljati ne moremo, s kakšnim trudom in naporom in tudi spoštovanjem so spravljali pokojnike do počivališč in končno v kostnico.

V okrogli stavbi z stožičasto in skodlasto streho v zgornjem delu urejajo bogoslužni prostor, ki je že sprva služil temu namenu, dokler niso zgradili večje ceste, ki je posvečena sv. Martinu, kjer se vsako nedeljo vrši božja služba.

V kostniški kapeli pa bo bogoslužje le ob posebnih priložnostih. Da sem lahko naredil ta zapis gre zahvala g. Francu Knezu, po domače Buču, kjer so me prijazno sprejeli, in mi natresli še marsikaj zanimivega, kar naj počaka za naslednji zapis.

Naj bodo te vrstice v teh poznih jesenskih dneh, ko so naše misli velikokrat pri naših dragih, pokojnih, posvečene tudi spominu vsem tistim, katerih kosti so v opisani kostnici vsem, ki so to kostnico gradili, jo obnavljali ter jo ohranili, kot trajen spomenik našim znancem.

Ludvik MORI

Libeliška cerkev Sv. Martina, v ozadju avstrijska Golica ali Koralpe — Foto: L. Mori

Libeliška kostnica — zunaj ob vratih je nekakšna prižnica, tik pod njo pa se malce vidijo vrata v kostnico — Foto: L. Mori

koroški
radio
slovenj gradec

UKV 97,2

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERŠIČ.
Naklada: 2100 izvodov.
Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1993

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 se šteje Viharnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Prešali smo tovcek

Ime tovcek je bilo včasih ime za sadjavec ali pri nas najpogostejše mošt. Tudi ime jabolčnik se pogosto sliši. Odkod torej ime tovcek? Ko sem začel hoditi v šolo leta 1924, sem pri sosedu opazoval, kako so v iz hloda izdolbljenem koritu tolkli z zato izdelanimi lesenimi tolkalci sadje za prešanje. Takrat še ni bilo sadnih mlinov. Zaradi tega je ta sadna pijača dobila ime tovcek. Še pred par desetletji sem v bližini Vitanja videl staro napravo za mečkanje sadja, ki je bila boljša kot zamudno ročno tolčenje s tolkali. V dolgem koritu se je valjalo ročno veliko kameno kolo. Na enem koncu dolge osi je bilo pritrjeno. Za drugi konec tik pri kolesu so za os držali ljudje in valjali kolo po koritu, da je mečkalo sadje. Nato so začeli izdelovati lesene sadne mlince. V valj so zabili železne zobe, ki so teki skozi zobnate čeljusti in razkosavali sadje. Pojavili so se tudi tovarniški sadni mlinci, ki so na grobo razkosavali sadje in ga nato zmečkali skozi kovinska oziroma kamena valja. Vse to je bilo treba poganjati ročno in je bilo zelo težko delo. Kar dobra zamisel so bili sadni mlinci na principu ribežna. V lesen valj

so bili vdeleni drobni zobje ali kar gladka rezila. Lesen bat je potiskal sadje k valju, ki ga je zelo na drobno zribal v kašo. Te naprave so osvojile vse sadjarje, le da bata, ki bi potiskal sadje k valju ni več treba ročno premikati, ker jih vrti elektrika. Sadje meljejo zelo drobno in hitro. Stiskalnice so bile še do nedavnega klasične na lesen vijak z utežmi. Izdelovalci lesenih prešnih vijakov so bili redki. To je bilo precizno delo, ki je zahtevalo veliko potrpežljivosti, posebno za matico. V Mislinji je le-te izdeloval Anton Smonkar-Smolčnik, v Dovžah pa Jože Šmandl-Lenart, iz ravnih debel črne jelše in drugih listavcev.

Danes so si sadjarji že večinoma nabavili hidravlične preše z veliko stiskalno močjo.

Tovcek ali mošt je bil pred vojno zelo cenjena pijača. Pri kmetih so ga kupovali gostilničarji po 50 par za liter.

Na drobno so ga v gostilni točili po 2 dinarja pol litra. Vino ali pivo je bilo za navadne delovne ljudi predrago. V gostilnah so pili večinoma mošt, ki pa je bil velikokrat kakor vino še prej krščen z vodo. Mošt je bil torej narodna pijača in roko na srce najbolj zdrava. Ob moštu in črnem kruhu za malice so kmečki očanci dočakali častitljive starosti.

V novejših časih je tovcek izgubil svoj sloves. Če si najel delavce ali obrtnike in si jim prinesel mošt, si se jim hudo zameril. Vendar če niso bile sadne letine in te pijače ni bilo pri hiši, je bilo, kot da bi zmanjkalo kruha. Tedaj so mnogi mošt ponaredili iz moština (to je ekstrakta), ki ga je bilo mogoče kupiti.

Delali so tudi vino iz suhih fig. Pri neki kmetici sem pil zelo okusen ponarejen mošt. Povedala mi je, kako se tak mošt naredi. Polovico zelo kislega mošta ali kisa in polovico vode zmešamo. V posodi na ognju opravimo par kilogramov sladkorja, da zarumeni, kar da pijači lepo rumeno barvo. To zmešamo med pripravljeno tekočino, dodamo še nekaj kvasa in pustimo, da ta mešanica prevre in mošt je narejen. To sem poskusil tudi jaz v letu, ko mi je slana pobrala ves pridelek sadja. Medtem ko sem pražil sladkor na štedilniku, sem šel po drva. Bila je sladkor je skipel in posoda z njim je bila prazna. Od tedaj me je minilo veselje, da bi ponarejeval mošt.

Moj oče je zasadil veliko sadnega drevja, ki je dajalo pred vojno vsako jesen gotov dohodek. Gostilničarji od blizu in daleč so hodili s sodi k nam po mošt. Hodili pa so ga pit tudi delavci na dom. Mogoče bo še kdaj ta tovcek spet dobil veljavo, kot jo je imel nekoč.

Za vino in pivo denarja ni bilo, vendar v domačih kmečkih gostilnah si se ob moštu počutil prijetno, kot pri vinu v današnjih modernih bifejih. Ob moštu so sedeli in kramljali in mošt v takih gostilnah je bil slajši od vina in piva. Tisti strogi predpisi o gostilniških prostorih ne odtehtajo domačega počutja v nekdanjih preprostih gostilnah. Nobeden se ni v njih še okužil s kakšno boleznijo, česar se danes ljudje tako bojijo.

Jože KRAJNC

Povest o starem mlinu

Popotnik ali turist, ki pride, ali pripelje iz Suhlega dola, ali iz Razbora proti Plešivcu, se gotovo ozre na razvaline starega Plešivskega mlina, ki še stojijo na ravnini pod Plešivcem, tam kjer se križajo poti iz Suhlega dola in iz Razbora na Plešivec in naprej na Uršljo goro ali proti Križanu. Le še redki vedo, da so to ostanki starega Plešivskega gospodarstva, in da se je tu mlélo težko pridelano žito, ki je zraslo na strmih Plešivskih, Vernarskih, Šiserških in Krivonogovih njivah. Bil je last veleposestnika Plešivčnika, ki je še v prejšnjem stoletju gospodaril na Plešivcu in se je ukvarjal pretežno s poljedelstvom in živinorejo ter je rabil lasten mlin za svojo družino, za številne hlapce, dekletke in pastirje, ki so bili pri njem v službi.

Pravili so, da je mlinsko kolo v tistih časih vrtele noč in dan, da je zadostilo potrebam

Plešivške družine, ki je baje štela s posli vred vedno od 15 do 20 ljudi. Ob mlinu je stala tudi žaga venecijanka, kjer je bil zaposlen žagar, ki je rezal les samo za potrebe obširnega Plešivškega gospodarstva.

Takrat še ni bilo po Kaštelskem jarku prave ceste, kot je sedaj, temveč je vodila pot v glavnem po mostu nad jarkom, ki je ležal na močnih tramih, položenih z enega brega na drugi in vsekanih v skalo. Zaradi slabih cestnih povezav s svetom les takrat ni imel prave vrednosti za Plešivčnika in je bil primoran ukvarjati se bolj s kmetijstvom, kar mu ni bilo težko, ker je imel obširne pašnike in obdelovalno zemljo v predelih današnjega Kala, Planj in večji del Kope v nižjem predelu.

Ko je v začetku tega stoletja takratni Plešivški lastnik Martin Plešivčnik zaradi gospodarske krize, pa tudi zaradi slabega gospodarjenja moral posestvo prodati, je tudi stari mlin zamenjal gospodarja. Novi lastnik grof Thurn se ni več ukvarjal veliko s kmetijstvom, temveč je začel bolj načrtno gospodariti z gozdom. Popravil in uredil je cesto po

Kaštelskem jarku in postavil v Suhem dolu novo žago. Po svojih najemniških kmetijah je naselil ljudi, ki so delali za njega v gozdu ali pa na žagi v Suhem dolu. Ti so potem mleli svoje s trdom pridelano žito v Plešivskem mlinu, ki je veselo klopotal, ne meneč se, kdo mu je bil lastnik, samo da je imel dovolj vode in poln »grod« žita. Počival je samo v najhujši zimi, ko se mu je kolo odelo v neprobojni ledeni oklep.

Po drugi vojni pa je bilo za mlin vse manj dela, dokler ni klopotal mlinskega kolesa in brnenje kamnov za vedno zamrlo. V Plešivcu niso več sejali žita, ker je vse travnike, pašnike in njive prevzela zadruga ter spustila živino in ovce po vseh površinah. Kmetije pri Šiserniku, Lorencu, Jelenu in Verjanšku tudi niso več sejale žita. Delavci pa, tako zadrugi kot gozdni so dobili zemlje samo za rejo ene kravice, in pa za pridelovanje vrtnin in krompirja, in tudi mlin je prešel v last zadruge, ki pa ga je rabila bolj za zavetje živine kot pa za mletje žita. In ker ni služil več svojemu namenu, je začel nezadržano propadati.

Potem je Plešivški mlin še enkrat doživel obnovo in popravilo, v njem ga je vzel rudnik Mežica, ko so v letih 1965 do 1970 opravljali raziskovalna dela okrog Plešivca. V njem so si uredili skladišče in zasilno bivališče za svoje ljudi. Od takrat naprej pa je stari stoletni mlin šel nezadržano svojemu propadu nasproti. Viharji in zime so opravili svoje uničevalno delo. Tu, kjer se je dolga desetletja vrtele mlinsko kolo in so brneli mlinski kamni in drobili po Plešivskih »novnah« s trdom in znojem pridelano žito, stoji sedaj še samo golo zidovje kot bi opozarjalo in opominjalo na čase, ki so minili. Nekoč bodo tudi ti izginili, prerasel jih bo gozd, in morda bodo ravno na tem mestu brnle žage in naši potomci ne bodo niti vedeli, da je stal tu nekoč mlin, ki je bil življenjskega pomena za Plešivec in njegovo okolico.

Naša dolžnost je, da ohranimo v spominu in izročilih tudi takšne, če prav morda za nekoga nepomembne stvari in dogodke.

R. R.

Razvaline starega Plešivškega mlina pod Plešivcem. Nekoč so ga obdajale rodovitne njive, travniki in pašniki, danes silijo nazaj v objem gozda, ki ga bo kmalu prerasel — Foto: R. R.

IZLET KMEČKIH ŽENA IZ OBČINE SLOVENJ GRADEC

Tako kot že 16 let doslej, smo za kmečke žene občine Slovenj Gradec tudi letos organizirali enodnevni izlet. Pri programu je sodeloval odbor kmečkih žena, izmed 4 predlaganih variant pa so se odločile za Prekmurje in skok čez mejo — v Lenti na Madžarskem.

Zaradi številnih prijav je bil izlet izpeljan v treh terminih in sicer 15. in 22. julija ter še enkrat v jesenskem roku — 7. oktobra. Skupaj se je vseh treh izletov udeležilo 154 žena in dva soproga.

Iz Slovenj Gradca smo se odpravili že v zgodnjih jutranjih urah, saj nas je pot najprej vodila na Madžarsko, kjer je bilo treba računati na postanke na meji. Po opravljenih formalnostih smo se zapeljali v Lenti, majhno mesto nekaj km za mejo. Vsak četrtek je namreč tam sejem, kjer obrtniki prodajajo svoje izdelke na stojnicah po dokaj ugodnih cenah. Največ je seveda tekstila, obutve, posode, pa tudi sadja in zelenjave, tako da je lahko vsak našel kaj zase in svojo družino. Zanimivo je to, da sejem ni odprt ves dan, ampak morajo lastniki stojnice pospraviti do 13. ure. Tako so zamudniki kakšno stvar morali poiskati še v bližnjih trgovinah.

Zadovoljni z nakupi smo se vrnili v Prekmurje, kjer smo imeli kosilo v prijetni domači gostilni ZORKO v Križevcih pri Ljutomeru.

Naslednji postanek je bil Babičev mlin na Muri, v nekaj km oddaljenem Veržeju. Je še eden redkih mlinov na Muri, ki še obratuje, v njem pa dela, kot že ime samo pove, družina Babič. Meljejo vse vrste žita, ki ga odkupujejo od kmetov, tako da lahko obiskovalci kupijo vse vrste moke, koruzni in pšenični zdrob, razne vrste kaš ter krmilno moko in otrobe. Ker večina naših kmetij peče kruh doma, je bilo seveda največje povpraševanje po krušni moki, zaradi nizke cene pa tudi po ajdovi, saj so ajdovi žganci že prava specialiteta.

Dobro naloženi z vrečami moke smo se poslovlili od prijaznih in zabavnih mlinarjev. Kot zanimivost naj napišem, da je mlinar vsakič stehal najtežjo udeleženko izleta in ji poklonil toliko kg moke, za kolikor se je uštel pri oceni njene teže.

Od zanimive pokrajine ob Muri nas je pot vodila naprej proti Lenartu in Benediktu, kjer smo se ustavile še v domači oljarni za nakup bučnega in repičnega olja.

Izlet je bil prijetno doživetje, saj je poleg spoznavanja tujih krajev in ljudi pripomogel tudi k medsebojnemu druženju kmetic, saj so se med potjo lahko veliko pogovorile, za dobro voljo pa tudi zapele.

Mentor Društva kmetič
Slovenj Gradec
Danica ONUK, kmet. ing.

Babičev mlin na Muri,

Udeleženke 2. skupine izleta na Madžarsko in v Prekmurje

FARANI OBNOVILI CERKEV

Na lepem razglednem hribčku nad Pamečami pri Slovenj Gradcu stoji podružnična cerkev svete Ane. Ker je bila fasada cerkve nujno potrebna obnove, so se farani odločili, da bodo zunanost cerkve obnovili ter opravili še nekatera obnovitvena dela (dela je opravilo gradbeno podjetje Kograd iz Slovenj Gradca). Poleg denarja za obnove cerkve in pri napeljavi vodovoda do cerkve so pomagali farani sami s prostovoljnimi deli. Na slovesnosti, ki je bila pri cerkvi, pa je mariborski škof dr. Franc Kramberger obnovitvena dela blagoslovil.

F.J.

MLADOST TI MOJA, RANO SI ME ZAPUSTILA!

Deževen jesenski dan je bil, ko smo na šentjanskem pokopališču stali ob vse prerano odprtem grobu, v katerega smo položili k večnemu počitku Lidijo AROVS, dekle v cvetu najlepših let — 21 pomladi.

Vsi smo vzljubili ta cvet lepote. V trgovini je bila vedno zelo ustrežljiva, prijazna. Želela je vedno ustreči človeku. Takšna je bila Lidija iz trgovine Alina iz Bukovske vasi. Pred leti je končala gimnazijo in opravila maturo in 29. septembra se vpisala na univerzo v Ljubljani na višjo administrativno šolo in je želela študirati ob delu. Zvečer istega dne pa se je s svojim izvoljencem nameravala peljati v Ravne. Ni slutila, niti ne njeni domači, da se je poslovila za vedno.

Številni vencji, šopki rož so bili pričra, kako je bila priljubljena. Zaman bodo tvoji mama, ata, sestra, stari starši želeli tvojega nasmeha, tvoje prijaznosti.

Lidije ne bomo več srečevali. Ti sti večni, neizprosni ZAKAJ bo šel iz roda v rod in povzročal gorje in bolečine.

LIDIJINE BESEDE V SLOVO

*Draga ata, mama, srečno,
poslavljam se od vaju zdaj,
otrta solze si z obraza
mene več ne bo nazaj.*

*Zbogom sestrice predraga,
srčno sem te imela rada.
Slovo od tebe jemljem zdaj,
in odhajam v večni raj.*

*Ne jočite dedki in babice predragi,
ne boste vi ostali sami,
vedno bedela bom nad vami.*

*Še zadnjič srečno, fant moj dragi.
Ohrani v srcu moj obraz,
morda kdaj ga bo izbrisal čas.*

Viktor Levovnik

LENART KLEMENC 1906—1993

Lenart Klemenc je večino svojega življenja zapisal Pohorju in njegovim gozdovom. Rodil se je 5. novembra davnega 1906 leta na obronkih Pohorja na Hujekovem. Starše, ki jih je komaj poznal, je kmalu izgubil, oče je padel v I. svetovni vojni. Začel je, kot večina njegovih vrstnikov, kot pastirček najprej v Glažuti, nato je odšel za nekaj časa v Završe, vendar se je kmalu vrnil nazaj na Pohorje in se priključil številnim gozdnim delavcem, ki so sekali les v širnih gozdnih Pohorja. Kot mlad fant, star komaj 15 let, je moral opravljati vsa gozdna dela, za takratne razmere na zelo enostaven, a težak način. Kljub težkemu delu in slabi prehrani se je kmalu razvil v pridnega, vzornega in telesno močnega delavca. Usposobil se je v vsestranskega gozdnega delavca, posebno spretnost pa je kazal kot »furman« in »oglar«. Kovčiči so daleč naokrog poznali oglje, ki je prihajalo iz njegovih kop.

Tu gori v Glažuti si je ustvaril družino. Leta 1932 se je poročil, z ženo Franciško sta imela v zakonu 9 otrok. Dokaj mirno življenje družine gozdnega delavca je prekinila druga svetovna vojna. Grozote vojne vihre so segle tudi globoko v osrčje Pohorja in oplazile tudi Lenartovo družino. Kot zaveden Slovenec ni dolgo razmišljal o oprede-

litvi. Brez omahovanja se je priključil slovenski vojski, najprej kot soldavec, zakar je bil večkrat preganjan, avgusta leta 1944 pa je stopil aktivno v partizane. Vojno epopejo je srečno preživel in se leta 1945 vrnil družini in med gozdne delavce.

Prostora za številno družino v gozdarski koči v Glažuti je bilo vedno manj, zato se je družina leta 1950 preselila na Vetrško na Tolstem vrhu. Tu je bilo večje stanovanje, pa tudi pogoji za življenje so bili boljši. Poleg dela v gozdu so pridno redili živino in obdelovali zemljo in travnike.

Leta 1961 je odšel v zaslužni pokoj. Ker je večina otrok odšla za delom, je tudi Lenarta zamikala dolina. S prihajajočimi leti je bilo življenje v planini vedno težje. Z ženo Franciško sta v Mislinjski Dobravi kupila skromno domačijo in se leta 1963 preselila. Tega dejanja je bil Lenart zelo vesel. Ko je pozneje še večkrat prihajal med nas, je zelo rad z velikim žarom pripovedoval, kako je zadovoljen in srečen tu in tako ponovno dokazoval svojo skromnost.

Ob slovesu od Lenarta Klemenca smo mu dolžni besede zahvale za vse, kar je storil v prid kolektiva gozdne uprave Mislinja in gozdov Pohorja.

Ivan LEKŠE

NAŠEGA PERNIŠKEGA MEŽNARJA KARLNA SALCMANA NI VEČ

V času, ko se vsa narava odene v jesenske barve ter dozorevajo plodovi in listje, je dozorel tudi list dolgega in častiljivega življenja našega dobrega in skrbnega mežnarja Karla SALCMANA. V soboto 2. oktobra so perniški zvonovi naznanili vsem faranom žalostno vest, da je v slovenjgraški bolnišnici ugasnilo življenje človeka, ki smo ga spoštovali in imeli radi.

V ponedeljek, ko naj bi naš Karol praznoval 83-letnico življenja, smo ga položili k večnemu počitku na perniškem pokopališču, kamor ga je pospremila velika množica svojcev, prijateljev in znancev.

Karol je zagledal luč tega sveta 4. oktobra 1910 v Gradcu v deželi avstrijski, kamor se je za zaslužkom podala njegova mati. Njegov oče je moral v prvi svetovni vojni na fronto, od koder se ni več vrnil, mati pa je kmalu za tem umrla, kakor tudi njegova majhna sestrice. Karla so kot majhnega otroka brez staršev poslali v kraj njegove matere na Ojstrico k tujim ljudem za rejenka in ga v tistih težkih vojnih in povojnih časih porivali iz kraja v kraj. Še zelo majhen je moral pasti živino in opravljati druga lažja opravila. Iz trdega otroštva je Karol zrastel v marljivo in poštenega fanta in ni mu bilo nobeno delo pretežko, vse te dobre lastnosti in skromnosti so mu bile v prid, ko si je pri kmetih kot hlapec desetletje in pol služil kruh.

Čeprav je bil Karol v vsaki službi dobrodošel in spoštovan se je naveščal hlapčevanja in zaželel si je ustvariti svoje družinsko ognjišče. Leta 1942 sta se vzela z Pavličovo Urško in sta nekaj časa živela kot podnajemnika pri ženinih starših. V zakonu sta življenje podarila štirim otrokom, žal sta en fantek in deklica že v otroštvu umrla. Leta 1946 sta z ženo Urško vzela v najem perniško mežnarjo. Komaj sta si v tistih trdih povojnih časih ustvarila najnujnejše, že mu je zahrbtna bolezen vzela ženo, otrokom pa mater. Nekaj časa so mu pomagali gospodariti ženini sorodniki, potem pa se mu je posrečilo najti pridno in skrbno ženo Barbaro, otrokom pa ljubečo mater, ki je Karlu rodila sina

Draga. Poleg kmetovanja na mežnarji je bil Karol več zidarjenja, tesarjenja, cepljenja skodel, pokrivanja streh, skratka prijel je za vsako priložnostno delo, kar je družino reševalo iz finančnih težav.

Kljub trdemu življenju smo farani Karla poznali kot dobrovoljnega in šegavega, ki je znal izpeljati vsako stvar na šaljiv način in brez zamere. V vseh 47 letih pa Karol ni bil samo dober skrbnik svoji družini, ampak je s pomočjo žene Barbare skrbel za red v perniški cerkvi, župnišču, na božji njivi in okolici. Skrbel za zvonjenje, prižigal sveče, ob pogrebi in porokah nadomeščal ministrante, ključarje, skratka bil je deček za vse in vsaka stvar je bila vedno na pravem mestu. Radi smo se k njemu obračali po nasvete, bil je skromen mož plemenitih dejanj. V njegovo toplo družinsko ognjišče so se radi vračali otroci z družinami, in tudi vsi drugi smo vedno gostoljubno sprejeti.

Ko so si začeli otroci ustvarjati družine in se osamosvajati, sta jim namesto materialne dote poklonila koš ljubezni do dela in plemenitih dejanj, za kar bodo otroci za družinami vedno hvaležni. Karlova preprostost in skromnost bi lahko bila nam vsem svetel vzor.

Karol je kot hlapec in najemnik desetletja obdeloval tujo zemljo bolj skrbno in z ljubeznijo kot marsikdo svojo lastno. Ni se pahal za materialnim bogastvom, ampak je bil v svoji skromnosti zadovoljen z vsem, kar mu je življenje prineslo na pot. Poleg skrbi za družino je bila njegova glavna skrb farna cerkev sv. Simona in Juda. Koliko korakov do cerkve in koliko drobnih opravil je potrebno, vedo le tisti, ki imajo opravka s tem.

Perniški farani smo verjetno izgubili zadnjega mežnarja s tako dolgim stažem. V mladih letih pa se je rad pridružil pritrkovalcem, strelcem z možnarji in cerkvenim pevcom, bil je družaben človek in prijeten sogovornik poln šaljivih dvoplov, dober sosed, ki je vsakomur rad priskočil na pomoč v sili. Pogrešali te bodo žena, otroci z družinami in vsi farani, pogrešali te bodo zvonovi in cerkev.

Hvala ti, dragi Karol, za vse, kar si dobrega storil za naš skupni blagor. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

Ludvik MORI

SVETILKA

*Se še spominjaš svetilke,
ki si mi jo podaril nekoč:
»Da ne boš sama v temi,
kadar me ni!«
In kolikokrat je gorela
svetilka vso noč
in je videla moje solzne oči.
Zdaj je nič več ne prižgem.*

*Na njej se nabira prah!
In mi je samo še
drobčen spomin na nekoga
ki ga nekoč spoznaš
med to množico ljudi!
Zelo dolgo ta luč
več ne gori.
Zdaj nisem več sama
in strah me ni!*

Jerica SMOLČNIK

Boštjanova smrt

Boštjanova domačija je stala na sončnem griču, kjer jo je sonce do ranega jutra pa vse do poznega večera grelo, da je kot lepa nevesta gledala v dolino. Boštjan je bil zelo napreden kmet, vedno je izbiral semena za setev najboljše kakovosti. Sleherno pomlad je kupoval novo seme, da je krompir bogato rodil. V hlevih je polno živine: strojna lopa, veliki silosi, ki so čakali, da jih napolnijo, so bili dokaz, da tukaj gospodarji pridna, toda trdna roka. Edini sin, ki je obiskoval kmetijske šole v Mariboru, je pridno delal tudi po očetovem zgledu. Vse je bilo lepo, a sreča pač najraje utone tam, kjer ne bi smela. In tako je trden kmet oče Boštjan nekega dne padel z lestve ter si poškodoval prsa, rebra in glavo. Dolgo je bil v bolnici, vendar zdravja mu niso mogli več vrniti. Doma se je držal bolj zapet, vse dokler ga ni zgrabilo, da je legel v posteljo. Žena Tilčka mu je pridno stregla, a žal, stanje se mu je iz dneva v dan slabšalo. In nekega dne je poklical v sobo sina Lovra ter mu je rekel: »Vidiš, sin, moj konec tiho prihaja. Ti boš moj naslednik. Vesel sem, da si končal kmetijske šole. Se ti bo vsaj sedaj v sodobnih časih lažje godilo na kmetih. Saj veš, da prihaja čas, da bo moral tudi kmečki človek znati delati z računalniki, da se bo moral naučiti marsičesa, kar mi nismo potrebovali. Ti pa boš moral vse to znati. Nekaj bi

te prosil! Lepo imej mamo, saj veš, da ona drži tri vogle hiše, nikoli je ne smeš užaliti. In kadar boš pripeljal ta mlado, le glej in tudi popuščaj, če bo treba. Samo, da se boste med seboj razumeli!« Nato je pokazal z roko na omaro: »Daj mi tisto mapo, sem na posteljo.« Sin je snel iz omare mapo, jo dal očetu.

Oče je s tresočo roko odprl mapo, v kateri je bila napisana oporoka: »Vidiš tukaj je testament, porok, da si od sedaj naprej ti mladi gospodar.« S tresočo roko je sin prejel oporoko, očetu pa se je v očeh zalesketala solza. Misli so mu odhajale nazaj v čase, ko je tudi on prejel od očeta kmetijo. Spomin pa je odšel v čas, ko si je iskal družico. In Tilčka, ki jo je zasnubil v hribih, mu je vedno stala ob strani. Nikoli ga ni razočarala. »Še mamo poklič iz kuhinje,« mu je nenadoma ukazal. Sin je odšel v kuhinjo in poklical: »Mama, ata želi, da prideš v sobo.« Mati je stopila v sobo k bolniški postelji nič hudega sluteč. »Vidiš, Tilčka, sedaj sem pa že izročil testament Lovru. Upam, da bo priden gospodar!« »Ata, kam se pa vam tako mudi?« je s težkimi besedami vprašal sin. »Ja, kam? Ta Bela se bliža, nič ne vemo, kolikokrat še bomo lahko gledali sončni vzhod ali zarjo večera.

Tu le podpiši!« mu je še ukazal, »da boš mamo lepo imel in vse, kar je napisano izpolnjeval.« Kot da bi že smrt stopila čez hišni prag, tako je bilo vse nekam težko. Ja, takšno je pač življenje! »Ne smeta misliti, da se name-

ravam že jutri oženiti s to Belo, ne, vendar mora biti pravočasno urejeno.«

Boštjan se pa res ni motil, iz dneva v dan je bil slabši. Zdravnik, ki je pogosto obiskoval hišo, je zunaj zmajal z glavo rekoč: »Oče so slabi, bliža se konec. Bodite na vse pripravljeni!« ter se je usedel v avto in se odpeljal. Gledala sta za njim mati in sin, oba nekam uročena, saj nista mogla verjeti, da bi očeta zgubili. Ne, to ne more biti res! Med tem pa se je iz sobe zaslišal hripav glas: »Zraka! Zraka!« je hlastal Boštjan z že ugaslimi očmi in suhim ustni. Krepak, veder možak, ki je imel odprto srce, je doživljal svojo metamorfozo. Od nekoč lepega obraza skoraj nič ni ostajalo. Živahne temne oči, ki so tolikokrat opazovale travnike, njive, gozd, so postajale žalostne in votle. Že skoraj brez življenja. Včeraj jih je še lahko dvignil k sinu in ženi, ki sta stala ob njegovi postelji, danes pa ju le še bolj sluti kot vidi. Le njegov duh se še ni prav nič spremenil, ostal je takšen, kakršen je bil.

Nevidna gostja je stopila na vežni prag, potrkala in dejala: »Boštjan, ura se ti je iztekla. Pojdiva!« Jok in solze sina in matere niso zalegle, očeta ni več! Tiho je odšel kot odhajamo mnogi, tiho bo na letošnjo novembrsko nedeljo. Ljudje bodo stali ob dragih kamnih, drugi pri lesenih križih, a v notranjosti pa bo odmevala beseda:

Prišla bo tudi za vas, ki stojite na naših grobovih, ura. Nič ne veste, morda za koga že nočoj!
Viktor LEVOVNIK

ANČKA PEČNIK 1920—1993

Dne 25. avgusta smo se v navzočnosti velike množice svojcev, sorodnikov, prijateljev, znancev in članov lovskega društva na perniškem pokopališču zadnjič poslovili od naše nekdanje sokrajanke Hermanove Ančke. Ker je Ančka rada zahajala v svoj domači kraj, si je na perniški božji njivi izbrala tudi svoje zadnje počivališče. Nepričakovano in boleče je med nas udarila žalostna novica, da se ji je v mariborski bolnišnici pretrgala nit življenja, saj smo jo kot nekdanjo sokrajanko cenili in spoštovali. Ko so pred 73. leti starši položili Ančko v zibko, ji je življenjska usoda že začrtala malo drugačno življenje, za kakršno je večina kmečkih staršev vzgajala svoje otroke, to je s trdim kmečkim delom in z ljubeznijo do zemlje. Z vsem tem je bila Ančka tudi obdarjena, saj je znala prijeti za vsako kmečko delo povsod, kjer je bilo potrebno. Po trdem kmečkem delu pa se je rada pridružila raznim igram in sproščnemu razvedrilu.

Po drugi svetovni vojni so se življenjske razmere precej spremenile in mladim nakazale drugačno pot življenja, kot so je bili vajeni in načrtovali kmečki starši, da bo njihov sin kmet ali hči kmetica. In Ančka bi ta poklic z uspehom obvladala, saj je zato imela dovolj priložnosti. A usoda ji je ponudila priložnost, da se je zaposlila v pisarni na bivšem okraju v Slovenj Gradcu ter

ob delu študirala. Vrsto let je opravljala tudi matičarske posle na Krajevnem uradu Muta, kamor so krajanje hodili prijavljat rojstva, poroke, izgubo svojih dragih. Skupaj z nami se je veselila vsakega novega rojstva, novih zakonskih zvez ter jim zaželela srečen zakon, skupaj z nami jo je prizadela smrt prerano umrlega krajana. V raznih situacijah nam je svetovala, kam se je treba obrniti.

Skupaj z nami se je razveselila napredka svojega rodnega kraja Pernic, vsaka posamezna napredna kmetija jo je razveseljevala. Bila je z nami v veseljih in težkih trenutkih. V tem duhu je kot mati samohranilka vzgajala tudi svojo hčerko Majo. Po upokojitvi se je za nekaj časa honorarno zaposlila, s prihranki in zaslužkom sta si s hčerko kupili lasten domek ter ga preurejali za bivanje, a žal smrt jo je prehitela sredi novih načrtov in upov. Naša Ančka pa je bila tudi polnih trideset let članica lovske družine Muta, toda ne iz sle po ubijanju divjadi, ampak iz ljubezni do hranjenja ter družabnih nagibov svojih stanovskih kolegov. Na lovskih piknikih in drugih družabnih prireditvah je pomagala pripravljati zakuske in kosila, pa tudi topele čaj in bivališče utrujenim lovcem, ki so se vračali s pogona, predvsem pa je veliko dela opravila v lovski koči na Pernicah in drugod.

Hvala ti, draga Ančka, za vse, kar si dobrega storila za naše ljudi, za naš kraj, za naš skupni blagor. Ohranili te bomo v trajnem spominu. Naj ti bo lahka naša perniška zemlja.

Ludvika MORI

MARTIN POTOČNIK 1911 — 1993

ral znanje in izkušnje pri gozdarjih razvitih evropskih deželah in jih prenašal na domača tla.

Po letu 1960 je za področje gojenja gozdom oblikoval delovno ekipo mladih gozdarjskih inženirjev in z njimi prenašal teoretična znanja in prakso. Martina se vseskozi spominjamo kot doslednega, strogega in često tudi neizprosnega vodjo. Ni poznal delovnega časa, aktiven je bil od ranega jutra do poznega večera — zato pod njegovim vodstvom uspehi niso izostali.

Tudi strokovnemu društvu inženirjev in tehnikov je bil v veliko oporo. Za aktivno delo v njem je postal častni in zaslužni član tega društva.

Spomniti se moramo še njegove vloge pri osnovanju druge največje slovenske gozdne drevnice na Muti, ki še danes oskrbuje naše in sosednja območja. Izbral in utemeljil je prve semenske sestoje v območju za pridelavo kvalitetno neoporečnega semenja gozdnega drevesja.

Po upokojitvi ni prenehal z ustvarjalnim delom. Bogato strokovno znanje ter izkušnje je vložil v pridelavo okrasnih grmovnic in drevov, s tem pa prispeval k lepšanju našega neposrednega bivalnega okolja. Mnoge zelenice okoli privatnih hiš in večino javnih objektov na Koroškem krajso domiselno načrtovali in skrbno urejeni nasadi okrasnih rastlin iz Martinove drevnice.

Se ena lastnost je krasila Martinov značaj. V najtežjih časih je ohranil slovensko narodno zavest in jo negoval vse do svoje smrti. Vsi se spominjamo, kakšno veselje, ponos in sreča so ga navdajali ob nedavni osamosvojitvi Slovenije.

Martin se je rad vračal med bivše sodelavce, nas bodril na svoj šegav način, povedal kakšno šalo in z gromkim smehom nagradil sogovornika za dobro misel in dovptiv.

Zaradi velikega prispevka h gozdarstvu in gozdom in zaradi neštetih prijateljske pomoči vsem, ki so jo pri njem iskali in zaradi vsega, kar je dobrega storil, ga bomo trajno ohranili v našem spominu.

Hubert DOLINŠEK

V SLOVO STANKU PIKU

Teško trpljenje, te je vse prerano odvzelo od tvojih dragih domačih!

Stanko Piko. Nisi si izbral slovesa v poletju ali pomladi, temveč na tih jesenski dan, ko krizanteme cveto, ko povsod narava že pripravlja k počitku. Izbral si si bližajoči dan, ko bomo stali ob grobovih naših dragih jim polagali cvetje, prižigali sveče, da bo nas sij sveč opominjal, da smo samo popotniki, ki tiho gremo za teboj.

Naj stopim na pot tvojega življenja. Mežica je tvoj rojstni kraj! Tam si z brati in sestrami preživljal mladost. Pot življe-

nja je hotela, da si se spoznal z Grmovškovo Danico. In pred 23 leti sta si izrekla besede za skupno življenjsko pot. Odhajaš od domačih vse prerano, saj si stopil komaj v 48 leto življenja. 30 dolgih, težkih let si delal v mežiškem rudniku. Med tem sta si z pridno ženo pričela graditi svoj ljubi domek, srečno ognjišče, ki je od vaju zahtevalo mnogo odpovedi, žrtvovanj, da je dom bil vaša sreča, kot sreča vajinih treh otrok — Janeza, Blaža in hčerke Majde. Ostajaš v srcih svojih domačih, kot lep spomin, saj so imeli zlatega očeta!

Viktor LEVOVNIK

STELJERAJA

*Tu pri nas na kmetih
navada stara traja,
ko s polja kmet pospravi,
se začne steljeraja.*

*Kmet soseda prosit gre,
da pride mu pomagat,
smreke treba klestit' je
in na voze nalagat'.*

*Fantje in dekleta,
žene in možje
v gozd se zapeljajo,
in delo se začne.*

*Klestijo smreke,
voze bašejo,*

*zraven pa še glasno
katero, zapojo.*

*Od jutra do večera
traja steljeraja,
ko so po večerji,
začne se zabava.*

*Fantje in dekleta
rajat' so začeli,
še starci svoje mam'ce
urno so vrteli.*

*Veselje in zabava
kar do jutra traja,
to je na Koroškem
prava steljeraja.*

IVAN HAMUN

OGLASI TUDI V VIHARNIKU

ZAHVALA

Z neizmerno bolečino v srcih se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani in nam lajšali bol.

Hvala za darovano cvetje, ki ste ga darovali pokojnemu!

Hvala vsem, ki ste na zadnji poti pospremili očeta.

V SLOVO STANKU PIKU

Prav lepa zahvala pevskeemu zboru Mežiški knapi za zapete žalostinke, iskrena hvala Mežiški rudarski godbi, ki je s koroško, slovensko melodijo spremljala pokojnika, ki je bil 30 let delavec v rudniku Mežica.

Izkazali ste mu čast, Bog vam vse to povrni. Iskrena zahvala častitemu g. župniku iz Šentjanža za lep pogrebni obred.

Hvala govorniku Viktorju Levovniku za poslovilne besede ob grobu.

Žalujoci: žena Danica, sinova Blaž in Janez ter hčerka Majda.

ZAHVALA

Vsem, ki ste pospremili na zadnji poti našega

IVANA NAGLIČA,

mu darovali cvetje in z nami sočustvovali v teh težkih trenutkih, se iskreno zahvaljujemo.

Hvala sosedom za nesebično pomoč, častitemu g. župniku za pogrebni obred, cerkvenim pevcem za lepo petje. Hvala godbi Šentjanž in govorniku Viktorju Levovniku za poslovilne besede.

Hvala vam vsem za vaše sočustvovanje z nami.

Žalujoci: žena Cilka, sin Ivan in hčerka Marjana z družinama.

Prosimo tihega sožalja!
Vsi njegovi

Uspela konjeniška prireditelj

Na poligonu na letališču v Turiški vasi že dolgo ni bilo tako veselo, kot v sredini oktobra letošnjega leta. Konjeniški klub Slovenj Gradec je pripravil republiško prvenstvo v preskakovanju ovir, na prireditvi pa so tekmovali tudi enovprege in dvovprege, izvedli pa so tudi galopsko dirko domačih in konj konjeniškega kluba iz Dravograda. Na prireditelj so prišli tudi člani konjeniških klubov iz vse Slovenije.

Konjeniška prireditelj v Turiški vasi je bila izredno dobro pripravljena, tako pa so jo ocenili tudi udeleženci sami. Pri preskakovanju ovir je bila najboljša Maja Novak iz Gotovelj, saj je zasedla prvo in drugo mesto.

»Deset let se ukvarjam s tem športom in konji so mi največji prijatelji. Svoj doslej največji uspeh sem dosegla lansko leto v Mozirju z najvišjim skokom po 30 letih, in sicer kar 1,97 m v višino. Med mladinci pa sem bila tudi državna prvakinja in vedno dosegala dobre rezultate,« pravi Maja Novak. Med domačini sta na konjeniški prireditvi tekmovala tudi brata Robert in Matjaž Krajnc, ki sta dosegla lepe tekmovalne rezultate.

Čeprav je bilo zemljišče na poligonu nekoliko razmočeno, je prireditelj uspela tako v zadovoljstvo prireditelja, tekmovalcev in gledalcev.

F. Jurač

Maja Novak: »Vesela sem svojega uspeha...«

Robert Krajnc: »Z bratom sva s prirediteljo več kot zadovoljna...«

Rok Gorenšek, Jože Pogorelnik in Ivan Košnik

Veselo in lepo je bilo na srečanju.

PRIJETNO SREČANJE

Če ne prej pa proti koncu leta radi pripravijo razna srečanja ali pa organizirajo izlete. Tudi nekdanji delavci in uslužbenci Koroške kmetijske zadruga TZO Ledina iz Slovenj Gradca so pripravili veselo srečanje

v združni dvorani v Šentilju pri Mislinji. V veselem in sproščnem pogovoru so obujali spomine na leta, ko so morali trdo delati. Ob zvokih harmonikarja Mihe Kavnika so se veselo zavrteli, ob tem pa pozabili na nizke pokojnine. F. Jurač

Dobro pripravljene na zimsko smučarsko sezono

Korošci so, kot pravijo v turističnih organizacijah, dobro pripravljene na novo smučarsko sezono.

Novih smučarskih naprav ni nikjer na Koroškem, saj denarja za to ni, vsa ponudba bo torej slonela na obstoječih vlečnicah in sedežnicah ter kakovostno boljšem turističnem servisu.

Na Kopah na zahodnem Pohorju bodo smučarji imeli na voljo 7 vlečnic. 60 hektarov velika smučišča bodo urejali trije teptalci. Vse naprave so obnovljene, nočna smuka pa bo ob sredah, pet-

kih in sobotah ob vlečnicah Pungart in Sedlo. Topov na Kopah zaenkrat še ne bo. Sezonska karta bo veljala 20 tisočakov za odrasle in 15 tisočakov za otroke. V novembru bodo smučarji sezonsko karto lahko kupili na tri čeke. Dnevna karta na Kopah bo stala 1.300 tolarjev.

V Slovenj Gradcu bo na poligonu Rahtel letos spet umetni sneg. Zasebni najemnik vlečnice in topov je rekel, da jamči najmanj 60 smučarskih dni. Dnevna karta pri njem bo veljala 800, sezonska pa 8 tisoč tolarjev.

Pri TGP De profundis na Ravnah, ki upravlja z dvema vlečnicama — Ošven in Kotlje — ter sedežnico Ivarčko—Ošven, cen še niso določili. Nočne smuke ne bo, umetni sneg pa bo, če bodo dobili na posodo topove.

Športno društvo Fužinar na Ravnah je od občine dobilo v najem vlečnico Poseka nad Domom telesne kulture. Prizadevajo si, da bi smučišče že letos pokrili tudi z umetnim snegom.

V Mežici bodo novo zimo dočakali s tremi vlečnicami in eno sedežnico. Umetni sneg bo ob vlečnici Gmajna 1, kjer je smučišče dolgo kakšnih 500 metrov. Nočne smuke ne bo, sezonska karta pa bo stala 280 DEM. Za en dan smučanja bo v Mežici potrebno odšteti 15, za en teden pa 75 DEM. Na voljo bodo tudi različni paketi z malico. Vlečnico v Črni, ki je last gozdarjev, naj bi letos vzelo v najem mežiško gostinsko podjetje Peca.

Na Golteh nad Mozirjem bodo smučarji letos imeli na voljo 5 vlečnic in dve sedežnici, do njih pa se je mogoče pripeljati z nihalko. Novih naprav tudi pri njih ni, obstoječe pa so temeljito obnovljene. Sezonska karta za smuko na Golteh bo stala 400 DEM, dnevna pa 1.800 tolarjev za odrasle in 1.250 za otroke. Zmogljivost naprav na Golteh je 6.400 smučarjev na uro. Nočne smuke ne bo, bodo pa številne nočne prireditve, ki so na tamkajšnjih smučiščih že tradicionalne.

H. Praprotnik

Smučišče na Rahtelovem vrhu je dobro pripravljeno. Člani smučarskih klubov iz Slovenj Gradca in iz Vuzenice so smučišča dobro očistili. Pobrali so kamenje, zatrpali luknje in pokosili travo (na posnetku), zdaj pa čakajo samo še na mraz in snežni topovi bodo bruhali sneg — Foto: F. Jurač

